

Folklorni elementi u glazbenim amaterskim društvima Karlovca

Matić, Mihael

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:202008>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli

MIHAEL MATIĆ

FOLKLORNI ELEMENTI U AMATERSKIM DRUŠTVIMA KARLOVCA

Diplomski rad

Pula, srpanj 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Muzička akademija u Puli

MIHAEL MATIĆ

FOLKLORNI ELEMENTI U AMATERSKIM DRUŠTVIMA KARLOVCA

Diplomski rad

JMBAG: 0303049332, redoviti student

Studijski smjer: Glazbena pedagogija

Predmet: Hrvatska folklorna glazba

Znanstveno područje: Humanističko područje

Znanstveno polje: Znanost o umjetnosti

Znanstvena grana: Muzikologija

Mentor: doc. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin

Pula, srpanj 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Mihael Matić, kandidat za magistra glazbene pedagogije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskoga rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Mihael Matić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom Folklorni elementi u amaterskim društvima Karlovca koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Predmet istraživanja	1
1.2. Cilj istraživanja	1
1.3. Definiranje polazišne teze	1
1.4. Konzultirana literatura.....	1
1.5. Metodologija	2
1.6. Nacrt obrade	2
2. Općenito o glazbenom amaterizmu.....	3
2.1. O pjevačkom amaterizmu.....	3
2.2. Pjevački ansambli.....	6
2.3. Amaterski puhački orkestri	7
2.4. Tamburaški amaterizam	9
2.5. Folklorni amaterizam	10
3. Amaterska glazbena društva u Karlovcu.....	12
3.1. Od početka do 1948. godine.....	12
3.2. Pjevački zborovi i manji vokalni sastavi u Karlovcu	13
3.3. Puhački orkestri u Karlovcu	14
3.4. Tamburaški orkestri u Karlovcu.....	15
3.5. Folklorne skupine i ansambli	17
4. Amaterska glazbena društva u gradu Karlovcu.....	20
4.1. Članice Zajednice organizacije amaterskih kulturnih djelatnosti i Zajednice amaterskih kulturnih umjetničkih društava Karlovačke županije	20
4.2. Prvo hrvatsko pjevačko društvo Zora.....	21
4.3. Chorus Carolostadien	22
4.4. Folklorna družina Vuga.....	24
4.5. Vokalna grupa Karlovčanke	25
4.6. Puhački orkestar grada Karlovca.....	27
4.7. Karlovački tamburaški orkestar	29
4.8. Folklorni ansambl Matija Gubec	33
5. Istraživanje na terenu	39
5.1. Prvo hrvatsko pjevačko društvo Zora.....	39
5.2. Chorus Carolostadiom	40
5.3. Folklorna družina Vuga.....	41
5.4. Vokalna grupa Karlovčanke	43
5.5. Puhački orkestar grada Karlovca.....	44
5.6. Karlovački tamburaški orkestar	45
5.7. Folklorni ansambl Matija Gubec	46
6. Rasprava i zaključci	48
7. Sažetak	51
8. Summary	52
9. Prilozi	53
10. Literatura	55

1. Uvod

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovoga rada je istraživanje prisutnosti folklornih elemenata u amaterskim društvima iz Karlovca.

1.2. Cilj istraživanja

Cilj provedenog istraživanja je tvrditi njeguju li danas amaterska društva folklornu glazbu i u kojoj mjeri. Nadalje, cilj je utvrditi koliko članovi društava prepoznaju folklorne elemente u skladbama.

1.3. Definiranje polazišne teze

Dokazano je da slušanje glazbe u mlađoj dobi potiče osobu da se kasnije počne baviti glazbom. Isto tako slušanje određenog tipa glazbe utječe na kasnije glazbene preferencije osobe. Stoga se pitamo jesu li se sadašnji amateri susreli s folklornom glazbom u ranoj dobi. Očekujemo da amaterski glazbenici koji izvode folklornu glazbu znaju prepoznati folklorne elemente u skladbama i da će znati barem jednu skladbu koja sadrži folklorne elemente i skladatelja koji je napisao tu skladbu. Isto tako očekujemo da se u gradu Karlovcu folklorna glazba njeguje u svim sastavima i oblicima koji postoje.

1.4. Konzultirana literatura

Za pisanje ovoga rada korištena je literatura iz Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“. Tamo su pronađeni korisni materijali za prikaz stanja glazbenog amaterizma u Hrvatskoj. Isto tako korišten je materijal iz knjižnice za poglavlje koje govori o karlovačkom glazbenom amaterizmu kroz povijest. U poglavlju koje govori o određenim društvima materijal je prikupljen kod njih samih iz brošura i povjesnica koje su sami zapisivali ili su upućivali na mrežne stranice na kojima se nalazi njihova povijest. Anketiranje je provedeno u karlovačkim amaterskih društava koji su članovi Hrvatskog sabora kulture

1.5. Metodologija

Za pisanje ovog rada korištene su tri metode: anketiranje, analiziranje i sintetiziranje. Prvi korak bio je provesti anketiranje kod svih društava. U anketi se nalaze pitanja otvorenog tipa gdje ispitanik odgovara svojim riječima. Nalaze se i pitanja zatvorenog tipa gdje ispitanik zaokružuje ponuđene odgovore (DA – NE; a, b, c, d). Nakon toga uneseni su rezultati u tablicu te analizirani podatci. Na kraju su svi podatci stavljani u cjeline te se iz njih došlo do određenih zaključaka.

1.6. Nacrt obrade

U prvome poglavlju opisano je realno stanje o glazbenom amaterizmu u Hrvatskoj. U potpoglavljima opisuju se vrline i problemi zborskog pjevanja, pjevačkih sastava, amaterskih puhačkih orkestara, tamburaških orkestara i folklornog amaterizma. Drugo poglavlje opisuje povijesni razvoj glazbenog amaterizma u Karlovcu. U potpoglavljima posebno su opisani razvitci pjevačkih zborova i manjih vokalnih sastava, puhačkih orkestara, tamburaških orkestara, folklornih skupina i ansambala u gradu Karlovcu. Prikazana su društva iz Karlovca koja su članovi Hrvatskog sabora kulture i tu se nalazi njihova bitnija povijest, njihovi uspjesi i problemi s kojima se nose. Na kraju rada nalaze se rezultati istraživanja i zaključci koje smo dobili provedenim anketiranjem društava koje smo prikazali tijekom rada.

2. Općenito o glazbenom amaterizmu

2.1. O pjevačkom amaterizmu

U drugoj polovici 19. st. počinje organizirani oblik udruživanja amatera u pjevačke zborove. Tada se osnivaju brojna hrvatska pjevačka društva. Radi ostvarivanja zajedničkih ciljeva i bolje međusobne suradnje 1875. godine zborovi se udružuju u Hrvatski pjevački savez koji postaje njihova krovna udruga. Tada se formiraju i pjevačke župe u koje su se okupljali zborovi s određenog prostora što bi danas organizacijski odgovaralo prostoru županija, a u bivšoj Jugoslaviji regijama. Od tada do danas u Hrvatskoj se može manje-više kontinuirano pratiti organizacijsku strukturu pjevačkog zborskog amaterizma bez obzira na pojedinačne vremenske pauze ili gašenja ponekih društava. Jerković (2014) navodi da je društvena zadaća zborova najprije bila izrazito domoljubna, kulturno-prosvjetiteljska i ideološka, zatim motivacijsko-natjecateljska. Kaže kako je danas naglašena prestižnost i opčinjenost da se pred drugima nešto postigne, što stavlja društvenu zadaću u drugi plan. Naglašava se nadmetanje u raznim oblicima, a zanimljivost i umijeće ističu se kao jedina zadaća svakog nastupa. Te promjene dovele su do proširenja repertoara i mnoge zborove su transformirale u uglavnom smanjeni broj članova što dovodi do boljih, ali i lošijih pjevačkih efekata. (Jerković, 2014) Dalje navodi da je organiziranje pjevačkih udruga, organiziranje smotra, organiziranje susreta i natjecanja u Hrvatskoj danas brojčano bogato, tematski raznorodno, a u povezanosti manjkavo. U Hrvatskoj postoji niz udruga i subjekata koji se bave zborskim pjevačkim amaterizmom i koje organiziraju pojedine susrete i natjecanja s različitim ciljevima i propozicijama. Jerković (2014) kaže kako je uočio četiri organizirana osnovna tipa grupe zborova. Razlikuje ih po postojanosti na serioznom pjevačkom podiju, uspješnost koncertiranja, repertoarskom orijentacijom, dirigentskom vodstvu i upečatljivom tragu koji ostavljaju u hrvatskoj ukupnoj glazbenoj kulturi.

Jerković (2014) dijeli zborove na sljedeće četiri skupine:

- Prva skupina zborova

Autor kaže da je Vrijednost ove skupine zborova u tome što oni imaju svoju umjetničku koncertnu prepoznatljivost i prepoznatljivost svoga pedagoškog rada. Oni se uvijek ističu programom i nastupima, posebno gdje su objektivni, strogi, zadani i

sveobuhvatni stručni kriterij. Ti su ansambli pravi profesionalci po svojim osobinama i sposobnostima, ovladanom vokalnom tehnikom, svojom disciplinom i točnosti, elegantnim fraziranjem, čistom intonacijom i kondicijom nastupa. Takvi ansambli u svojim nastupima nemaju oscilacija. Biraju izuzetno kvalitetan repertoar i pjevaju na jako zavidnoj razini. U Hrvatskoj takvih ansambla postoji četiri do šest. Kod njih se može vidjeti i velika ambicija koja odgovara njihovom znanju i marljivošću. Takvi zborovi uvijek napreduju i poboljšavaju svoju estetiku i tehničku okretnost za svoj raznovrsni repertoar koji sadrži više različitih stilova. Njihovi dirigenti pripadaju grupi akademski školovanih glazbenika. Praćenjem njihovih izvedaba možemo vidjeti do kojeg nivoa mogu doći amaterski zborovi. Njihove izvedbe su tako uspješne zbog toga što imaju vrhunske dirigente koji dobro znaju što traže od svog zbora i osobno to mogu pokazati (Jerković, 2014).

- Druga skupina zborova

Zborovi koji spadaju u ovu kategoriju imaju brojne nastupe kako bi zadobili pravo stalnog predstavljanja hrvatskog zbornog amaterizma na najvišem rangu. Svoju ambiciju pokušavaju ostvariti šarolikim repertoarom kako bi bili privlačni publici. Ti zborovi izvode i klasičnu glazbu, ali ipak češće izvode suvremeniji i popularniji repertoar, a neki od zborova koriste i folklornu tematiku, hrvatsku i stranu. Većina tih zborova održala se na dosegnutoj razini izvodeći djela koja su bila popularna među publikom. Usprkos tome nisu svi zborovi imali stabilan rad i članove. Pjevanje tih zborova notno je sigurno, ali ne izrađuju sve detalje i elemente glazbene interpretacije. Kako bi se zborovi iz ove skupine zadržali na pozornici, oni se stalno sele na nove pozornice na kojima još nisu nastupali. Zbog toga što pametno biraju repertoar, većina tih zborova zadržava se među boljim zborovima. Nedostatak zborovima iz ove skupine je što nemaju svoj prepoznatljiv pečat. Nedostaje im sistematičnosti u tonskom i programskom estetskom istraživanju. Ti nedostaci osjete se kada zbor ima duži nastup gdje se javljaju oscilacije u kvaliteti pri izvođenju. Možemo reći da ti zborovi imaju kvalitetu, ali nemaju stabilnost i dosljednost tona, tehnike i estetike. Jerković (2014) kaže da se u Hrvatskoj nalazi 15 do 20 takvih zborova. Zbog manjka angažmana i napretka svojih dirigenta ti zborovi uglavnom ostaju u dosegnutom dometu. Njihovi dirigenti dosegnuli su svoj glazbeno intelektualni maksimum pa dalje rade rutinski, zbog toga im zborovi stagniraju. Nedostaje im potreban iskorak kako bi

došli u najbolju skupinu zborova zbog toga što njihovi dirigenti ne donose svaki put prave odluke (Jerković, 2014).

- Treća skupina zborova

U ovoj grupi većinom se nalaze zborovi u kojima se uglavnom okuplja šira populacija i to im je zajednički hobi. Dugo vremena to su bili gradski zborovi koji u svom repertoaru imaju skladbe koje se izvode na nastupima na svečanostima grada, na značajnim državnim praznicima, na smotrama svoje regije, obljetnicama društva, svojim godišnjim koncertima te na državnim susretima kao predstavnici svoje županije. Repertoar se najčešće bira tako da bude praktičan i da se sviđa publici. Taj repertoar sadrži lakšu literaturu, često popularnog i zabavnog karaktera. Od klasičnih skladba najčešće pjevaju poznate skladbe. U ovim zborovima obično je velika generacijska pomiješanost. Ako su u sastavu većinom stariji ljudi, onda se izvodi skladba hrvatskih autora iz 20-tih i 50-tih godina prošloga stoljeća. Ako je sastav većinom mlađe dobi, onda je repertoar šarolik. Kod tih sastava strani repertoar je vrlo prisutan bez jasno definiranog stilskog i estetskog kriterija. Ti sastavi izabiru moderne skladbe i poznate naslove. Kod članova zbora primijeti se da su emocionalniji ako izvode literaturu domoljubnog, folklornog i zabavnog sadržaja, a manje su emocionalni kada izvode skladbe iz klasične literature. Problemi kod tih zborova je što nemaju ujednačen ton u svim dionicama i nedovoljno se radi o zaobljenosti i kvaliteti tona. Ukupni zvuk većinom ovisi o individualnim karakteristikama glasa i načina pjevanja. Težište stavljaju na dionice soprana, dok druge zapostavljaju i nekad ih smatraju samo pratnjom. U Hrvatskoj ovakvih zborova ima više od 20. Puno članova ovih zborova generacijski su i prijateljski povezani i spontani su. Zborovi se trude pomladiti, ali to ide jako teško pogotovo u većim gradovima. Događa se da se s pomlađivanjem zbora promijeni i zvučna slika zbora te ton nema zvučne kompaktnosti, ni u snazi, ni u boji (Jerković, 2014).

- Četvrta skupina zborova

U ovoj grupi zborova većinom se nalaze umirovljenici, mjesni zborovi koji su ostali kao dijelovi nekada većih zborova i nalaze se radi međusobnog druženja. Rijetko koji od zborova iz ove skupine ima zapaženije rezultate na službenim zborskim natjecanjima u Hrvatskoj. Neki od tih zborova odlaze u inozemstvo kako bi nastupali na raznim festivalima. Repertoar ovih zborova vrlo je šarolik i nemaju posve osmišljeno vođenje

u tom pogledu. Dio ovih zborova koristi aranžirani repertoar za zbor iz zabavne glazbe, a drugi dio zborova koristi harmonizacije i obrade pučkih popijevaka. Ansambli su većinom glasovno stabilni i više-manje su istovrsnog sastava. Redovito nedostaje muških članova ako su zborovi miješanog sastava. Ti sastavi nemaju ukupne tonske impostiranosti i način izvođenja ovisi o individualnim prevladavanjima i navikama. Ako su u sastavu većinom stariji ljudi, onda se najčešće ne dobiva pravilna artikulacija i stabilnost tempa. Piano se većinom izvodi uplašeno i plitko, a svaka veća dinamička promjena urušava čistoću i kontrolu intonacije. Stariji članovi društava obično izgledaju uredno i posvećuju puno pažnje svojoj garderobi. Oni poštuju svoje dirigente, ali im treba više vremena pri svladavanju novih kompozicija. Svaku kompoziciju takvi zborovi pjevaju s puno žara, a najčešće izvode pjevne i strofične skladbe s harmonijski jednostavnijim sklopovima jer su lako pamtljive. Ti sastavi većinom pjevaju stare harmonizirane folklorne napjeve iz njihovoga kraja, ali pjevaju i obrađene šlagere za zbor (Jerković, 2014).

2.2. Pjevački ansambli

Pjevački ansambl skupina je reproduktivnih pjevača koji zajednički izvode umjetničko djelo, a u njemu može biti od dva do šesnaest pjevača. U manjem sastavu dolazi i do manjih problema jer se članovi lakše međusobno sporazumijevaju i dogovaraju se brže. Postoje dvije vrste pjevačkih ansambala – s dirigentom i bez dirigenta. Jerković (2014) kaže kako pjevački ansambli ne bi trebali imati dirigenta kao veliki zborovi jer onda postaju komorni sastavi zborskog tipa. Dio pjevačkih ansambala svoj program interpretira estradno, tako da koriste otvorenije – grlenije pjevanje, dok jedan dio kombinira. Broj takvih ansambala u Hrvatskoj jako je velik. Dio ansambala pripada nekom zboru ili udruzi dok neki djeluju samostalno. Teško je procijeniti težinu i vrijednost repertoara koji izvode takvi ansambli zbog toga što znaju izvoditi aranžmane nepoznatih autora ili samih voditelja tih ansambala. Neki od tih ansambala pjevaju jednostavne skladbe dok drugi izvode zahtjevniju literaturu. Većinom izvode skladbe koje će se prirodno dopasti publici. Još nemamo jasne standarde kojima bi mjerili kvalitetu vokalnih sastava te se ono najčešće mjeri srcem. Njihovo pjevanje je većinom jako dobro uigrano, pa s time skrivaju svoje mane. Jerković (2014) navodi kako bi mali ansambli trebali težiti solističkoj izgrađenosti vokalne tehnike svih članova te da bi

trebali pokazati samostalnost i spontanost međusobnog korespondiranja. Isto tako ne bi smjeli imati slabih točaka u biranju repertoara niti loših izvedaba, te da tu ima još puno prostora za napredak. Mali vokalni sastavi stvaraju novitete zbog toga što imaju različiti tematski repertoar i zbog drugačije vokalne interpretacije. Drugi dio pjevačkih ansambala bez dirigenta klapskog je tipa i prvi glas usmjeruje interpretaciju i način pjevanja prema svom tematskog izvođenju. Klapska pjesma je najpopularniji i najrašireniji oblik pjevanja na području otočne i priobalne Hrvatske. Nastala je u drugoj polovici 19. stoljeća. Klape koje gaje tradicionalna obilježja svojevrsni su odraz kulturnog i glazbenog stanja na spomenutom području. Danas nastaje sve više klapa kojima su draže pozornice i koja se hoće svidjeti širokoj publici i koja hoće više zaraditi. Klapa i klapska pjesma i dalje se stvaraju i razvijaju, stoga dolazi do različitih promjena u formi i glazbenom sadržaju. Buble (2014) navodi kako moramo znati dokle sežu mogućnosti klapa i klapskog pjevanja. Trebali bismo nastojati da klapska pjesma bude vrijedna, interesantna te živa i vitalna glazbena pojava. Ne bismo smjeli radi osobne koristi davati neka nova pravila koja nameću pravila klapskoj pjesmu potaknuta dnevnom ponudom i potražnjom, nego bismo trebali poštivati njezinu kulturu i baštinu. Danas klapska pjesma širi svoje djelovanje i više nije samo dio regije iz koje je proizašla, već je dostupna svima koji su je željni interpretirati. Veliki dio stanovnika Dalmacije uzima klapsku pjesmu kao dio folklora bez obzira pripada li ona strogo tradicionalnom izričaju ili izričaju sličnom suvremenoj glazbi. Buble (2014) kazuje kako se eksplozija popularnosti dalmatinske klapske pjesme može promatrati i u kontekstu globalnog trenda etnoglazbe i vezivanju globalnih elemenata s lokalnim. Budući da glazba u osnovi ima društveni život ona se morala prilagoditi da bi preživjela u novim vremenima. Stoga kulturni identitet ostaje sačuvan, ali ne kao u prošlim vremenima. Buble (2014) navodi kako nije svaki dobronamjerni potez prema klapskoj pjesmu nužno i pozitivan te da treba biti oprezan jer su putovi tradicijskih pojava individualni i nepredvidljivi (Jerković, 2014; Buble 2014).

2.3. Amaterski puhački orkestri

U 16. st. iz vojne glazbe počinju se razvijati prvi puhački orkestri. Gulin (2002) navodi da su ta glazbala bila ograničena jer su mogla svirati samo nekoliko tonova pa takva glazba nije bila pretjerano atraktivna slušateljima. Krajem 18. stoljeća propisuju

minimalan sastav pukovske i određuju točan broj glazbala u glazbi. Pojavom takvih orkestara dolazi do brzog tehničkog razvoja instrumenata u 19. stoljeću te dolazi do pojave prvih modernih orkestara kakvi su i danas. Festival puhačkih orkestara Hrvatske utemeljen je 1968. godine kao dio susreta Radničkog kulturnog stvaralaštva u organizaciji Prosvjetnog sabora. Do 1979. godine susret se naziva Festival duhačkih orkestara SR Hrvatske, a od te godine naziva se Susret duhačkih orkestara SR Hrvatske. Vulelija (2014) navodi da se tijekom 70-ih vidjela velika razlika između orkestara iz Zagreba i ostatka Hrvatske. U ostatku Hrvatske u orkestrima su svirali čisti amateri dok su u Zagrebu bili veliki orkestri koji su bili potpomognuti s dosta vojnih glazbenika. Vulelija (2014) navodi da 1990-ih HSK nije baš imao dobro vodstvo. Često su mijenjali stručne suradnike i uvijek se osjećala napetost između vodstva i tajnika. U to vrijeme programi su na smotrama bili zastarjeli i loši jer nije bilo nikakve inicijative iz HSK da se postavi teži i primjereniji program. Problem je bio i u orkestrima jer su većinom bili amateri koji si nisu mogli priuštiti profesionalce. Voditelji orkestara većinom su bili vojni glazbenici, što ih je ograničavalo, ali je bilo i jako dobrih dirigenata. Do 1989. Susret duhačkih orkestara SR Hrvatske svake druge godine održavao se u hrvatskim gradovima. Zbog rata dolazi do četverogodišnjeg prekida pa se nastavlja održavati od 1994. godine pod nazivom Susret hrvatskih puhačkih orkestara. Od 1996. godine susret se počinje održavati svake godine po raznim gradovima, a od 2001. godine u Novom Vinodolskom. O današnjem stanju Vulelija (2014) govori kako bi se gradovi i županije trebali više brinuti oko amaterskih puhačkih orkestara. Dalje navodi kako bi oni trebali dati orkestrima maksimalna financijska sredstva koja mogu odvojiti za njih. Nakon toga navodi kako bi trebali imati stručne ljude na terenu koji će s ljubavlju pratiti amaterske orkestre i voditi računa o njima. Hrvatskom saboru kulture treba se zahvaliti za rast kvalitete amaterskih orkestara u Hrvatskoj, zbog toga što oni organiziraju seminare za dirigente pa su voditelji orkestara sve stručniji. Iako je došlo do napretka, i dalje je važno raditi na osvješćivanju važnosti aktivnog amaterizma. Problem je što na smotre ne dolaze orkestri iz svih regija. Neki ne dolaze jer nemaju dovoljno financijskih sredstava, a neki zbog neslaganja s Hrvatskim saborom kulture. Drugi je problem da se u većim gradovima u orkestrima nalaze većinom stariji ljudi te bi se orkestri trebali više potruditi da privuku mlade ljude da im se priključe. Da bi se angažiralo mlađe ljude, potrebni su nastupi i gostovanja unutar Hrvatske, ali i u inozemstvu. Autor dalje navodi kako bi svi koji su u mogućnosti od dirigenata, članova i uprave orkestara, lokalne uprave i stručnih suradnika trebali sa svojim idejama i

dobrom voljom pomoći HSK-u da se kvaliteta amaterskih puhačkih orkestara podigne na još višu razinu (Gulin, 2002; Marošević, 2008; Vulelija, 2014).

2.4. Tamburaški amaterizam

Leopold (2014) navodi da se u Hrvatskoj amaterskim sviranjem tambure bavi nekoliko desetaka tisuća tamburaša. Postoji oko 200 tamburaških orkestara i društava, preko 200 tamburaških sastava, dvjestotinjak izvornih folklornih skupina u kojima djeluju tamburaši i brojne amaterske udruge vezane uz tamburu. Danas je sviranje tambure u Hrvatskoj na puno višoj razini nego prije. To potkrepljuju mnogi aktivni svirači koji su završili glazbene škole i akademije te su unaprijedili tehničke domete sviranja. Tamburaši i voditelji tamburaških skupina mogu se educirati i napredovati na seminarima u organizaciji HSK¹, na Školi hrvatskog folklora² koju organizira Hrvatska matica iseljenika³, stručno-znanstvenim skupovima i u samoj praksi, tako da djeluju u nekoj kulturno-umjetničkoj udruzi. Leopold (2014) navodi da su prije dvadesetak godina amaterski tamburaši većinom izvodili tradicijsku i orkestralnu glazbu ili tamburaške pjesme dok su ostale glazbene stilove samo izvodili profesionalni tamburaši. Danas amaterski tamburaški orkestri sviraju pop glazbu, orkestralnu koncertnu tamburašku literaturu, filmske teme, operne arije, *songove*, jazz, zabavnu glazbu i ostale žanrove. Leopold (2014) kaže kako danas gotovo nema slabih svirača u tamburaškim sastavima i orkestrima dok je prije bilo dovoljno znati malo tamburati. Tambura se razvila i u hrvatskom iseljeništvu od Bosne, Slovenije, Austrije do Amerike, Kanade, Australije i Novog Zelanda gdje su organizirani razni seminari i škole tambure. Leopold (2014) tvrdi kako učitelji glazbene kulture nemaju nikakvo zadovoljstvo za rad s glazbenim sekcijama te će se uskoro i osjetiti rezultati toga ako se nešto uskoro ne promijeni. Danas se najviše školskih tamburaških orkestara nalazi u Međimurskoj županiji, a najmanje u Slavoniji što je jako čudno jer je prije u Slavoniji tambura bila

¹ Kao na primjer: Seminar za voditelje i članove tamburaških orkestara 2019. godine u Virovitici, Seminar pod vodstvom Dražena i Petra Varge u Vukovaru, Seminar Dražena i Petra Varge u Zagrebu.

² U školi hrvatskog folklora održavaju se predavanja o narodnim nošnjama, pjesmama, instrumentima te se podučavaju plesovi iz svih krajeva Hrvatske.

³ HMI utemeljena je 1951. godine, a definirana je kao središnja nacionalna ustanova za obavljanje društvene i privredne djelatnosti od značenja za položaj hrvatskih iseljeničkih zajednica i za hrvatske etničke manjine u drugim državama, za iseljenike s teritorija Republike Hrvatske i Hrvate koji žive i rade u inozemstvu, a potječu iz drugih država, kao i za članove njihovih obitelji koji borave u stranim zemljama. Oni priređuju specifične kulturne, prosvjetne, sportske, nakladničke i informativne programe namijenjene svekolikomu hrvatskom iseljentištvu.

najpopularniji instrument. Leopold (2014) kaže kako bi većoj popularizaciji tambure trebali dati doprinos i mediji u kojima se tambura gotovo i ne spominje. U radijskom prostoru tamburaška je glazba prisutna samo u nekim emisijama, a na TV ekranima gotovo nikako. Naši mediji još uvijek prikazuju tamburu samo kao prezentaciju folklorne tradicije, iako se na tamburi već dugi niz godina izvodi razna umjetnička glazba. Ono što ukazuje na ljepšu budućnost županijske su smotre tamburaških sastava i orkestara u organizaciji HSK. Te su smotre pokazale istinske vrijednosti bavljenja tamburaškim amaterizmom. Ohrabruje i činjenica da je sve veći odaziv najmlađih ljubitelja tamburaške glazbe. Leopold (2014) navodi kako je jako važno da se smotre i dalje održavaju, te da broj sudionika raste iz godine u godinu. Isto tako važno je da se repertoar tamburaških skupina proširuje i unapređuje, da se nagrađeni konkretnije stimuliraju, te da se smotre adekvatno medijski poprate. Također navodi da bi bilo korisno da se jednom godišnje tiska Zbornik relevantnih događanja u tamburaškoj glazbi (Leopold 2014).

2.5. Folklorni amaterizam

Nakon Drugog svjetskog rata uz seosko folklorno stvaralaštvo razvio se i gradski folklorni amaterizam. Sremac (2014) govori kako je HSK usprkos manjku financijskih sredstava uspio održati istu razinu u zadnjih desetak godina. Županijske smotre folkloru redovno se održavaju gdje stručna komisija izabire predstavnike svojih županija za državne smotre. Govori kako je dobro da se uz ove smotre redovno održavaju i županijski seminari za voditelje folklornih skupina gdje imaju priliku naučiti nešto novo i unaprijediti sebe i svoju skupinu. Autor dalje navodi da su vidljivi pozitivni rezultati na svim razinama, posebno na scensko umjetničkoj koju on smatra najosjetljivijom. Dalje naglašava napredak u koreografskoj obradi folklornih tradicija gdje danas izostaje uzimanje poznatih autorskih koreografskih rješenja ili korištenje istih plesnih koraka. Govori kako su se posljednjih godina razvili sposobni obrađivači koji u scenske pokrete unose svježa i originalna rješenja, a i unose neke kvalitetne novine. To se dogodilo zbog spomenutog organiziranog sustava smotra, stručnog praćenja, savjetovanja i ambicija pojedinaca koji su shvatili važnost pronalaženja originalne građe i unapređenja određenih znanja. Treba naglasiti da, iako je ostvaren napredak scenskih prilagodbi, ne prati i porast vokalnih i plesnih sposobnosti. Zadnjih godina vokalne i plesne sposobnosti ne napreduju i stagniraju. Naravno još uvijek ima

skupina koje su održale visoku razinu, ali njih je premalo da utječu na opći dojam. Sremac (2014) smatra da se u školama folkloru i folklornim seminarima treba ozbiljnije pristupiti efikasnim metodama rada s plesačima, da steknu osnovne plesne vještine, pravilnu postavu tijela, fizičkoj pripremi i prevenciji ozljeda. Dobro educirani vokalni voditelji pokazali su da mogu postići jako dobre rezultate na vokalnoj komponenti, ali plesni voditelji nemaju dovoljno znanja da bi održali i unaprijedili vokalne sposobnosti članova. Posebno zabrinjava taj nedostatak plesnih vještina jer je sve veći broj slučajeva gdje se folklorni ples ne prenosi sa starijih na mlađe, već se uči sve od početka bez nekakvog predznanja. Znanje se nije redovno prenosilo s generacije na generaciju i sada starije članove nema tko dostojno zamijeniti. Posebno su ugroženi kompleksniji primjeri folklornih plesova gdje su teže koreografije i tehnički i stilski zahtjevniji folklorni elementi. Ista situacija je i kod koreografija s vokalnim zahtjevnim elementima od kojih su neke na listama UNESCO-a. Posljednjih se godina javio novi problem nedostatka muških plesača i zbog toga dolazi i do pada izvedbene sposobnosti. Dalje zbog pada broja muških plesača i ženski dio plesnog korpusa postaje brojčano i izvedbeno superiorniji od muškog. Bitno je da se zadrže muški članovi raznih dobnih skupina zbog scenske prezentacije, kada plešu plesove u paru, ali i kod plesova u kojima se parovi udružuju u druge formacije (četvorke, manja kola, nasuprotne linije). Sremac (2014) kaže kako se produbljuje problem približavanja izvornih i koreografiranih scenskih obreda jer se usko zavičajni repertoar proširio na zavičajni i regionalni, a negdje i nacionalni. Većina je svjesna tog problema te da bi županijske zajednice trebale biti nositelji organizirane zaštite nematerijalnih kulturnih dobara. Treba pohvaliti razvoj dječjih folklornih skupina – od vrtića do osnovnoškolskih, kao i one u seoskim i gradskim sredinama. Gotovo svaka dobro organizirana skupina ima jednu dječju sekciju, a neke i više njih. To je dobro jer se osigurava novi plesачki kadar, ali se i razvija svijest o vrijednosti folklornih tradicija i ljubav prema folkloru kod djece prije nego su krenula u školu. Djeci je to odlična prilika da se socijaliziraju kroz glazbu i ples te razviju koordinaciju. Jedini problem je što se već u dječjoj dobi javlja manjak muških plesača. Vidljivo je da većina sastava izvodi programe iz svoje regije što nije dobro jer se sužava mogućnost plesnog i vokalnog razvoja te ukupne izvedbene sposobnosti. Veliki folklorni ansambli trebali bi imati interes za izvođenjem nacionalnog programa zbog bogatstva i raznolikosti hrvatskih folklornih izričaja što je naša glavna komparativna prednost (Sremac 2014).

3. Amaterska glazbena društva u Karlovcu

3.1. Od početka do 1948. godine

Amatersko umjetničko djelovanje u gradu Karlovcu započinje s njegovim osnutkom 1579. godine. Početci amaterskog glazbenog života u Karlovcu vežu se uz vojnu i crkvenu glazbu. Već u 17. stoljeću Karlovac je imao školovane crkvene glazbenike. Glazbenici su tada nastupali u crkvenim obredima, u okviru kazališnih predstava te pri javnim svečanostima i zabavama. Dio glazbenika bio je školovan u sklopu vojnog obrazovanja, odnosno u školi koju su vodili franjevci. Godine 1800. osnovana je Građanska glazba te su porasle i potrebe za glazbenicima. 1804. godine osniva se Glazbena škola Karlovac, prva samostalna glazbena škola u Hrvatskoj. Majetić (2012) navodi da će ta škola biti najvažnije izvorište karlovačkih amaterskih glazbenika. Amaterska društva osnivaju se u gradu na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće. U gradu se od tada odvija bogat i raznolik društveni i kulturni život. Najstarije amatersko kulturno društvo pod nazivom Društvo diletanata⁴ osnovano je 1798. godine. Građanska glazba koja je osnovana oko 1800. godine na početku je djelovala kao gradski vojni orkestar, a potom amaterski orkestar koji je okupljao svirače na puhačkim instrumentima. To je bio prvi amaterski orkestar u Karlovcu. Nakon toga osnivaju se razna društva koja su se bavila plesom, pjevanjem i sviranjem. Među tim društvima ističu se Prvo hrvatsko pjevačko društvo Zora⁵, Tamburaško društvo Hrvatska⁶ i Obrtničko-radničko društvo Nada⁷. Prvi gradski puhači orkestar osnovan je 1874. godine pod nazivom Gradsko-vatrogasna glazba⁸. orkestar limene glazbe pod nazivom Gradska glazba osnovan je 1883. godine. Oni su bili prisutni na svim gradskim svečanostima, sudjelovali na koncertima drugih društava, a i priređivali su vlastite koncerte. Gradsko kazalište Zorin dom sagrađeno je 1892., ondje se održavala većina koncerata. Osnivaju se i kulturno-umjetnička društva kao što su Pjevačko društvo Drašković⁹, Slovensko prosvetno društvo Karlovac¹⁰ i društvo hrvatskih zagoraca u Karlovcu¹¹. Ta društva predstavljaju preteče današnjih KUD-ova. Uz ta društva do Drugog svjetskog rata djelovala su i

⁴ Društvo je osnovano 1789. godine, a djelovalo je do 1801. godine.

⁵ Društvo je osnovano 1858. godine. O društvu će se detaljnije pisati kasnije u radu.

⁶ Osnovano 12. lipnja 1886. godine.

⁷ Društvo je djelovalo od 1887. do 1941. godine.

⁸ Naziv su dobili spajanjem gradskih amaterskih svirača i vatrogasnog puhačkog orkestra.

⁹ Osnovano 1923. godine, danas KUD Rečica.

¹⁰ Osnovano 1930. godine, danas SKPD Triglav.

¹¹ Osnovano 1936. godine, danas FA Matija Gubec.

društva koja su organizirala koncerte, kazališne predstave i plesne zabave. Tijekom Drugog svjetskog rata neka društva kao FA Matija Gubec¹² nastavila su s djelovanjem, makar je bilo manje proba i članova. Majetić (2012) navodi da zbog toga nakon rata ih nova vlast nije gledala blagonaklono i nije im pomagala u financijskom smislu. Nakon Drugog svjetskog rata kulturni amaterizam u Karlovcu se nastavio razvijati u posve drugačijem ozračju. Posvuda se osnivaju folklorne, instrumentalne i kazališne skupine te pjevački zborovi. Nikada prije nije bilo tolikog poleta i toliko rada i nastupa na kojima su društva predstavljali svoja postignuća, iako nisu svi dosegli neku zavidnu razinu zbog manjka stručnih voditelja. Sva društva imala su dostupne notne zapise, kazališna djela, zapise koreografija i, da bi se svi uskladili, 1948. godine osniva se Savez kulturno-prosvjetnih društava grada Karlovca. U njemu su se nalazili koreografi, dirigenti, redatelji, skladatelji i etnomuzikolozi. Od osnivanja saveza dolazi do unapređenja amaterskog kulturnog stvaralaštva. Obnavljaju se i razne dvorane i knjižnice, a i glazbena škola opet kreće s radom. Prva poslijeratna kulturno-umjetnička smotra u Karlovcu održana je 1947. godine nakon koje su uslijedile i mnoge druge (Majetić, 2012).

3.2. Pjevački zborovi i manji vokalni sastavi u Karlovcu

U zadnjih pedesetak godina zbarsko se pjevanje razvijalo najviše u gradu, kao i u prijašnjim razdobljima. U drugim krajevima puno se manje njegovalo i nije bilo toliko kontinuirano. Za potrebe školskih i mjesnih priredba organizirao bi se zbor koji bi pjevao. Festival pjevačkih zborova Hrvatske počeo se održavati 1968. godine. Na njemu su nastupali ponajbolji zborovi iz Hrvatske koji su se birali na regionalnim smotrama¹³. To je motiviralo mnoge zborove iz Hrvatske pa tako i iz Karlovca da počnu kontinuirano raditi, proširivali su repertoar, te su podigli kvalitetu izvođenja. Od 1964. godine u Karlovcu se počinje održavati regionalna smotra pjevačkih zborova koja je ujedno i predsmotra za državne Susrete. Od 1958. godine do 70-tih godina u Karlovcu kontinuirano djeluje jedino Karlovački vokalni oktet¹⁴, jer su potkraj 50-tih prestali s radom muški pjevački zbor Dr. Dragomir Drakulić i mješoviti pjevački zbor RKUD-a Josip Kraš. Potkraj 70-tih i početkom 80-tih dolazi do uspona zbarskog pjevanja u

¹² Nekadašnje Društvo hrvatskih zagoraca. O društvu će se detaljnije pisati kasnije u radu.

¹³ Objavljeno u Karlovačkom tjedniku br. 22 (god. XVI) 6. 6. 1968. str. 12.

¹⁴ Društvo je osnovano 1958. godine.

Karlovcu. Zbor umirovljenika osnovan je 1971. godine (1978. godine njima se priključuju i ženski članovi te postaju mješoviti pjevački zbor), a 1978. godine obnovljen je i prvi karlovački zbor Zora nakon gotovo četrdeset godina. Tijekom godina pojavilo se još nekoliko zborova i vokalnih skupina. U okviru KUD-a Matija Gubec 1981. godine osnovan je mješoviti zbor koji uz sve pohvale povjerenstva na 19. regionalnoj smotri pjevačkih zborova nije dobio financijsku pomoć grada jer su smatrali da grad ima već dovoljno zborova. Stoga pjevači iz KUD-a Matija Gubec formiraju dva manja vokalna sastava mušku klapu i vokalni sastav Karlovčanke koje i danas djeluju. Dječji zbor Cicibani¹⁵ nastaje 1982. godine pod vodstvom Ratka Pogačića¹⁶. Tijekom 1980-tih i 90-tih posebno se ističe zbor Zora, a od 1998. godine i mješoviti zbor Chorus Carolostadien. Oba zbora postigla su zapažene uspjehe na Susretima hrvatskih pjevačkih zborova. Od 1998. godine počinje se održavati i Županijska smotra pjevačkih zborova i vokalnih grupa što je dalo još veći poticaj zborskom pjevanju. Te iste godine dosta članova odlazi iz PHPD Zore i osnivaju Komorni zbor Carolostadien koji se tada nametnuo kao najbolji pjevački zbor u gradu Karlovcu. Od novijeg razdoblja treba istaknuti žensku vokalnu grupu Škude koja je osnovana 2003. godine u okviru KUD-a Mahično, mušku klapu Furešti koja je osnovana 2006. godine i vokalni sastav FD Vuge koji je osnovan 2007. godine (Majetić, 2012; Marošević, 2008).

3.3. Puhački orkestri u Karlovcu

Osnivanjem sekcije limene glazbe u KUD-u Josip Kraš 1948. godine nastavlja se tradicija gradske limene glazbe. Ta sekcija djelovala je s prekidima od 1948. godine do 1972. godine, a potom se osamostalila kao Gradska limena glazba. Šezdesetih godina ponovno se oživljava tradicija gradske limene glazbe. Karlovačka limena glazba osnovana je 1965. godine. Najprije je djelovala u okviru RKUD-a Josip Kraš, a od 1974. godine djeluje samostalno kao Gradska limena glazba. Većinom su okupljali mlađe članove, uglavnom djecu iz prigradskih naselja ili radničku omladinu. Karlovac je ugostio dvije središnje smotre puhačkih orkestara 1977. i 1979. godine. Karlovačka limena glazba prestaje djelovati 1979. godine. Rad je nastavljen s kraćim prekidima do 1986. godine kada se u okviru tadašnje Muzičke škole osniva Gradski duhački

¹⁵ Jedan od najstarijih dječjih zborova u Hrvatskoj, osnovani su 1982. godine.

¹⁶ Profesor klarineta i saksofona u Glazbenoj školi Karlovac, a uz to je skladatelj i aranžer. On je osnivač i voditelj glazbenih sastava te organizator brojnih javnih priredba u Karlovcu.

orkestar. Do 1991. godine orkestrom je dirigirao Josip Nohta koji je bio redovni profesor Muzičke akademije u Zagrebu. Marošević (2008) u svojoj knjizi govori da su njegovo golemo znanje i njegov profesionalni pristup učinili od pedesetak amatera raznih uzrasta jedinstveno i skladno izvođačko tijelo. Na 9. Susretu puhačkih orkestara Hrvatske održanom u Makarskoj 1889. godine Gradski duhački orkestar proglašen je najboljim. Orkestar je 1994. godine promijenio naziv u Puhački orkestar grada Karlovca. Odvaja se 1997. godine od Glazbene škole i počinje samostalno djelovati. Do 1998. godine održali su 405 javnih nastupa, od toga najviše u samom gradu, ali i u drugim gradovima diljem Hrvatske i inozemstva. Iste godine sudjelovali su na 13. susretu hrvatskih puhačkih orkestara u Šibeniku gdje su osvojili zlatnu plaketu Hrvatskog sabora kulture s 96.33 od mogućih 100 bodova. Zbog te nagrade u mađarskom gradu Egeru predstavljali su Hrvatsku gdje su u velikoj konkurenciji osvojili drugo mjesto. Na području općine Karlovac još je jedino djelovala limena glazba pri Dobrovoljnom vatrogasnom društvu u Draganiću koja je osnovana 1951. godine, a s radom je prestala 2001. godine. Orkestri su nastupali na svojim samostalnim koncertima, javnim svečanostima kao što su otvaranje smotra i raznim gospodarskim manifestacijama, nastupali su i na turističkim zabavnim manifestacijama (Fašnički i Cvjetni korzo, Ivanjski krijes i Dani piva), te na sportskim utakmicama klubova iz Karlovca. Na repertoaru su se našle koračnice, klasične skladbe te popularna zabavna i filmska glazba. Orkestri su uvijek imali financijskih problema, ali su svejedno izvodili program na zavidnoj razini. Gradski puhački orkestar uspio je jedini opstati zahvaljujući entuzijazmu i ljubavi prema glazbi svojih članova (studentata, učenika Glazbene škole Karlovac, profesora i glazbenih amatera svih uzrasta), a zbog svoje marljivosti i izvedaba postali su jedan od najboljih puhačkih orkestara u Hrvatskoj (Majetić, 2012; Marošević, 2010).

3.4. Tamburaški orkestri u Karlovcu

Poslije Drugog svjetskog rata u Karlovcu tamburaški orkestri djeluju kao sekcije novonastalih KUD-ova te obnovljenih amaterskih kulturnih društava. KUD Petar Matičić pokrenuo je rad tamburaškog orkestra u proljeće 1946. godine, a Društvo hrvatskih Zagoraca Matija Gubec u ožujku 1947. godine i orkestar ogranka Seljačke sloge u Rečici. Od pedesetih godina prošloga stoljeća sve su izraženija i intenzivnija nastojanja za razvijanjem tamburaštva i stvaranjem jedinstvene tamburaške kulture

koncertnog usmjerenja. To je bio proces kojemu je cilj bio promicanje plesnih folklornih koreografija u umjetničkim i umjetnički oplemenjenim izvedbama. Počinju se izdavati razni priručnici za tambure, ujednačuju se sastavi i nazivi glazbala tamburaških orkestara, organiziraju se tamburaški tečajevi i tamburaške škole, tambura se počinje učiti i u osnovnim školama. Na području Karlovca tamburaški orkestri su u zadnja četiri desetljeća većinom djelovali u okviru gradskih kulturno-umjetničkih društava u Karlovcu i okolici. U odnosu na razdoblje do 60-tih godina, smanjio se broj djelujućih tamburaških društava. Istodobno dolazi do raslojavanja tamburaške glazbene scene na tamburaške ili mješovite instrumentalne sastave koji pretežno samo prate folklorne skupine, tamburaške sastave koji djeluju u okvirima narodno-zabavne glazbe, te na tamburaške orkestre i sastave koji razvijaju samostalno tamburaško muziciranje. Naravno da i ovi sastavi koji teže samostalnom tamburaškom muziciranju često prate i druge izvođače, ali teže tome da budu više od samo instrumentalne pratnje. Dva vodeća koncertno usmjerena tamburaška orkestra na području Karlovca, čiji sam i ja dugogodišnji član bio, su Tamburaški orkestar KUD-a Željezničar (današnji Karlovački tamburaški orkestar) i Tamburaški orkestar KUD-a Rečica. KUD Željezničar je tijekom šezdesetih opstao najviše zbog zalaganja i upornosti njegovih članova koji su davali čak i svoje novce kako bi se financirali. Najprije su svirali na tamburama kvintnog sustava pa su ih sedamdesetih i osamdesetih godina zamijenili mandolinama, da bi tijekom devedesetih prešli na tambure kvartnog sustava kakve i danas koriste. Od 1994. godine redovito sudjeluju na županijskim i državnim smotrama te na brojnim priredbama i koncertima. Iste godine otvaraju i vlastitu školu tambure kroz koju je prošlo mnogo svirača. Orkestar je dobio tri nagrade grada Karlovca i dvije povelje Hrvatskog sabora kulture. Na osječkom Festivalu osvojio je dvije zlatne, tri srebrne i jednu brončanu plaketu. Dugu tradiciju tamburaštva ima i KUD Rečica. Orkestar je 1929. nastupio na prvoj hrvatskoj reviji tamburaških zborova. Danas u Rečici djeluje dječji tamburaški orkestar, te jedan juniorski tamburaški orkestar. Orkestar obuhvaća 30 do 40 članova većinom iz OŠ Rečica. Od 1988. godine orkestar je redovno sudjelovao na državnim smotrama i festivalima tamburaških orkestara gdje su osvajali zlatne, srebrne i brončane plakete. Repertoar je većinom usmjeren na koncertno tamburaštvo. Kao što vidimo, oba ova orkestra redovno su sudjelovala na županijskim smotrama tamburaških orkestara i na državnim smotrama te su osvajali zlatne, srebrne i brončane plakete na Osječkom festivalu. Imaju i velike dječje tamburaške orkestre raznih uzrasta, a repertoarsko su usmjereni koncertnom tamburaštvu. Kvaliteta tih

orkestara na visokom je nivou čemu svjedoče brojne osvojene nagrade (Majetić 2012; Marošević 2010).

3.5. Folklorne skupine i ansambl

Nakon Drugog svjetskog rata i dalje se puno više folklornih skupina nalazilo na selu nego u samome gradu. Pedesetih godina osnivaju se novi KUD-ovi, dok se 1960-ih smanjuje broj karlovačkih folklornih skupina. Među folklornim grupama sa sela ističu se KUD-ovi iz Rečice i Draganića. U to vrijeme u samome gradu djelovalo je nekoliko folklornih sekcija u okviru radničkih, omladinskih i školskih amaterskih KUD-ova. Među njima su se isticali KUD Josip Kraš, KUD Petar Matičić čiji su se članovi ujedinili 1955. godine. Broj folklornih grupa smanjio se šezdesetih godina i u selu i u gradu. To se događalo zbog iseljavanja sela i nedostatka prostora u gradu. Folklorna grupa Dragutin Armando obnovljena je 1962. godine. To je bio vodeći karlovački ansambl do 1972. godine i bio je prozvan karlovačkim Ladom zbog svoje brojnosti, raznovrsnosti i kvalitete nastupa. Godine 1966. dolazi do obnove Regionalne smotre folkloru u Karlovcu i dolazi do oživljavanja karlovačke folklorne scene. Sedamdesetih se osnivaju nova društva koja imaju težište na umjetnosti folkloru, među kojima treba istaknuti KUD Matija Gubec koji je počeo s pravim radom 1974. godine. Folklorna društva iz Karlovca i okolice povremeno su sudjelovala na središnjim hrvatskim smotrama, ali češće na regionalnim smotrama koje su se održavale u Karlovcu. Tada je o amaterskoj umjetnosti brinuo Savez kulturno-umjetničkih društava koji je ukinut 1981. godine i pripojen Centru za kulturu Zorin dom. Zbog nepostojanja stožerne ustanove za podupiranje amaterizma i manjka poticaja i financijske pomoći, samo se u nekim selima uspjela razviti amaterska djelatnost. Lokalne vlasti nisu poticale folklornu djelatnost jer je prevladavao stav o njezinoj primitivnosti i zaostalosti, kao i o ideološkoj nepodobnosti, naročito u mjestima s etički izmiješanim stanovništvom. Početkom devedesetih zbog osamostaljenja Hrvatske dolazi do slobodnijeg očitovanja lokalnog, zavičajnog i nacionalnog identiteta, što je pogodovalo i razvijanju amaterskog djelovanja. Nakon rata dolazi do obnavljanja zavičajnih tradicija, osnovano je i obnovljeno čak petnaestak folklornih amaterskih društava. Počele su se održavati smotre i drugi susreti amatera u Karlovcu i okolici. Nakon toga su se počele održavati i županijske smotre amaterskih folklornih i glazbenih društava kao izborne smotre za državne smotre. Od 1998. godine u Karlovcu i okolici počinju se održavati Županijska

smotra pjevačkih zborova i vokalnih grupa, Županijska smotra puhačkih orkestara i Županijska smotra tamburaških orkestara i malih tamburaških sastava te Međunarodni festival folklor. Zbog sve većeg zamaha amaterske djelatnosti i sve većeg broja amaterskih društava 2000. godine osniva se Zajednica amaterskih kulturno-umjetničkih djelatnosti Karlovačke županije kao krovna organizacija koja prati njihov rad i pruža stručnu i financijsku pomoć. Do 2003. godine pristupilo je 50-74 društava od kojih je većina posvećena glazbi i plesu. ZOAKD Karlovac i ZAKUD Karlovačke županije nemaju dovoljno financijskih sredstava da financiraju sva društva. Zbog toga najprije podupiru društva koja imaju zapaženije uspjehe, a tek onda namiruju potrebe ostalih društava. Financiranje se ostvaruje iz proračuna, članova društva, prikupljenih doprinosa iz uže lokalne sredine, a neke od posebnih projekata financira i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Seoska društva su slabije financirana od gradskih zbog slabo razvijenih općina i slabih fondova za financiranje društvenih i kulturnih djelatnosti te slabe zainteresiranosti lokalne sredine. Novac koja društva dobivaju iz županijskih, općinskih i gradskih proračuna nisu dovoljna da bi se zadovoljile sve potrebe društva, stoga su društva prisiljena sama tražiti sponzore. Zbog toga gotovo sva društva koja su osnovana ili obnovljena tijekom 90-tih godina djeluju i danas i puno više sudjeluju na središnjim smotrama i natjecanjima te češće odlaze na gostovanja. Danas je zastupljena vrlo visoka razina djelovanja. Tijekom devedesetih godina repertoar folklornih skupina s područja karlovačkog Pokuplja donekle se proširio. U repertoar su uvedeni i šire rasprostranjeni plesovi poput polke, kruške, jabuke, šljive, tri koraka i seljančice. Riječ je o kolima i plesovima koja su se izvorno izvodila uz pjevanje, ali danas ih folklorne skupine poprate i sviranjem. Od svih tih plesova najzastupljeniji su drmeš, polka i đikalica. Dolazi do promjene i u repertoaru pjesama, odnosno smanjuje se zastupljenost skupnih pjesama i povećava zastupljenost samica ili rozgalica. Ples je danas popraćen sviranjem proširenog sastava guca, koji se je oblikovao sredinom 20. stoljeća, a čine ga jedna ili dvije violine, harmonika, bas, bugarija i jedna ili dvije tambure. Ako u sastavu nema harmonike, onda taj sastav čine tamburaški sastav i violina. U zadnjih dvadesetak godina došlo je i do jačanja koreografiranog folklor, ne toliko brojem ansambala koji ga izvode, već razinom uvježbanosti koreografije. KUD Matija Gubec najduže njeguje koreografirani folklor jer ima najširi repertoar i najbolje je opremljen u vidu nošnja i instrumenata. Isti taj KUD organizira od 1998. godine Međunarodni festival folklor u Karlovcu, što je daleko najveći festival folklor u toj regiji. U zadnje vrijeme sve više društava snimilo je svoj repertoar na nosače zvuka, te

izdaju zbirke notnih zapisa te publikacije s monografskim prikazima svoje djelatnosti (Majetić, 2012; Marošević, 2008).

4. Amaterska glazbena društva u gradu Karlovcu

4.1. Članice Zajednice organizacije amaterskih kulturnih djelatnosti i Zajednice amaterskih kulturnih umjetničkih društava Karlovačke županije

Prema podacima dobivenim od arhive Zajednice amaterskih kulturnih umjetničkih društava Karlovačke županije (ZAKUD-a) glazbena društva koja danas djeluju u Karlovačkoj županiji su: KUD Rečica, Karlovački tamburaški orkestar, KUD Turanj, KUD Mostanje, KUD Sveta Ana Vučjak, Centar za kulturu Mahično, KUD Sv. Margareta V. Jelsa, KUD Zadobarje, KUD Sv. Antun Pokupska dolina, Vokalna grupa Karlovčanke, Matica umirovljenika Karlovac, Chorus Carolostadium, Karlovački vokalni oktet, KUD Sv. Antun Zadobarje, FA Ivan Mažuranić, FD Vuga, Karlovačke mažoretkinje, Klapa Furešti, KUD Stative, Udruga karlovačkih bubnjara Carolosboom, Dječji zbor Cicibani, Klapa Carolo, KUD Sv. Rok Brežani, MPZU Vid Rukavina, Prvi mješoviti zbor hrvatskih branitelja Petar Svačić Karlovac, Centar za ples i izvedbenu umjetnost Free dance, KUD župe sv. Rok Skakavac, Klapa Corona, Umjetnička organizacija Lepeza, HKUD Sv. Ante-Herceg Bosna Tušilović, FA Matija Gubec, Studio 23, Puhački orkestar grada Karlovca, Limena glazba Duga resa, Orkestar DVD-a Ogulin, Ženski pjevački zbor Vila Duga Resa, HPD Klek Ogulin, KUD Vrhovac, KUD Izvor Generalski stol, KUD Netretić, KUD Žakanje, KUD Lipovac Generalski stol, KUD Sv. Juraj Duga Resa, KUD Vinčica Belajske poljice, KUD Paurija Dubravci, KUD Barilović, KUD Kamanje, KUD Ključ Trg, KUD K. Zrinski Ozalj, KUD Tounjčića Tounj, KUD Korana Slunj, KUD Klek Ogulin, KUD Izvor Rakovica, KUD Gradina Modruš, KUD Cetingradska tamburica Cetingrad, KUD Graničar Cvitović, KUD Antun Klasinc Lasinja, KUD Lađevčani Lađevac, KUD Sv. Juraj Zagorje Ogulinsko, KUD Vivodina, KUD Frankopan Bosiljevo. (ZAKUD Karlovačke županije)

Za potrebe istraživanja ovoga rada učinio se izbor društava koji će se istražiti prema kriteriju članstvo u Hrvatskom saboru kulture. Radi se o: PHPD Zora, Chorus Carolostadium, FD Vuga, VG Karlovčanke, Puhački orkestar grada Karlovca, Karlovački tamburaški orkestar i FA Matija Gubec zbog njihovih uspjeha i članstva u Hrvatskom saboru kulture.

4.2. Prvo hrvatsko pjevačko društvo Zora

Počeci pjevačkog društva javljaju se 1854. godine kada se održavaju tajni sastanci stanovnika Karlovca. Na tim sastancima većinom su se pjevale četveroglasne pjesme u duhu ilirizma te su širili nacionalnu svijest. Janko Modrušan 1859. godine poziva Karlovčane da se pridruže pjevačkom društvu. Odazvalo se 60-ak mladića te je tako formirano i organizirano Društvo karlovačkih pjevača. Društvo je imalo stroga pravila o ponašanju te su imali i novčane kazne za kašnjenje na probu ili nedolaskom na probu. Društvo se počelo uključivati u javni i društveni život grada Karlovca gdje su pjevali na pučkim svečanostima, a ljeti su se vozili čamcem po kupi i pjevali. Sredstva za rad uplaćivali su sami članovi. Društvo je dobilo ime Prvo hrvatsko pjevačko društvo Zora 31. svibnja 1868. godine kada je održano i svečano posvećenje društvenog barjaka. Iz političkih razloga 1870. godine raspušta se poglavarstvo Zore, ali je ta odluka ukinuta već iduće godine. Društvo je počelo organizirati humanitarne koncerte, surađivali su s drugim gradskim društvima i društvima iz drugih gradova. Društvo je sudjelovalo i na otvorenju zagrebačkog Sveučilišta. Osnivači su bili građani grada Karlovca koji su pjevanjem željeli pobuditi preporodne ideje i podići nacionalnu svijest. Zbog toga su dobar dio repertoara činile budnice i davorije. Za društvo su skladali veliki skladatelji kao što su Vatroslav Lisinski i Ivan pl. Zajc. Bili su medij masovne kulture i uzor drugim zborovima. Zbog većeg broja nastupa proširuju repertoar te počinju nastupati i u inozemstvu. Kako bi pokazali svoju ljubav prema narodu i zemlji nastupali su u narodnim nošnjama iz svih hrvatskih krajeva. Za potrebe pjevačkog društva Zora 1886. godine gradi se Zorin dom, ali i za druge zborove. Tehničkim ravnateljem, zborovođom i dirigentom 1922. godine postaje David Meisel koji je reorganizirao zbor, uveo disciplinu, ozbiljnost i stvaralački duh, te je istovremeno brinuo i o sustavnom pomlađivanju zbora. Na dočeku kralja Aleksandra pjevali su 1931. godine nakon čega ih je kralj pozvao na gostovanje u Beograd. Tijekom Drugog svjetskog rata društvo prestaje s radom. Nakon rata nova je vlast sastavila novi zbor pod nazivom Nova Zora koji je djelovao 30 godina. Društvo opet počinje s radom 1978. godine. Zora je tada na repertoaru imala domoljubne i tada ideološki ispravne skladbe o Titu, Partiji i Jugoslaviji. Zbog sukoba s rukovodstvom Zorin doma dio članova i dirigent prof. Aleksandar Radivojević¹⁷ napuštaju društvo i osnivaju novi zbor Chorus Carolostadien.

¹⁷ Postao dirigent PHPD Zore 1981. godine.

Nakon toga zbor je promijenio tri dirigenta, a 2009. godine zbor preuzima profesorica Radmila Bocek koja zbor vodi i danas.

Fotografija 1. Članovi PHPD Zora

Izvor: Foto-arhiva Društva

Danas većinu zbora čine mladi ljudi koji su učenici Glazbene škole Karlovac. Zbor i dalje sudjeluje u važnim društvenim događanjima. Dirigentica kaže kako društvo danas nema financijsku i moralnu potporu kao nekada. Danas zbor izvodi sve žanrove glazbe. Dugo su odgađali uvođenje folklorne glazbe, ali danas i folklornu glazbu izvode kvalitetno kao i drugu vrstu glazbe. Repertoar im je šarolik zbog publike i razlike u godinama kod publike i baš zato što je Zora do sada izvodila klasičnu i ozbiljnu glazbu sada su uveli folklornu glazbu iz svih dijelova svijeta (Ponoš, 2019; Gradsko kazalište Zorin dom http://www.zorin-dom.hr/programska_djelatnost/phpd_zora/o_php_d_zora).

4.3. Chorus Carolostadien

U Karlovcu je 13. studenog 1998. godine osnovan mješoviti zbor Chorus Carolostadien. Djelatnost Zbora zasnovana je na njegovanju zvorske glazbe i izvođenju umjetnički vrijednih djela hrvatskih i europskih skladatelja, s ciljem podizanja glazbene kulture i prenošenja kulturnih tradicija na mlađe generacije, posebice tradiciju zorskog pjevanja. Repertoar Zbora obuhvaća sakralna i svjetovna djela od renesanse do 21. stoljeća. Prvi dirigent zbora Carolostadien bio je Aleksandar Radivojević. Tijekom svoga djelovanja Carolostadien je osvojio velik broj nagrada i priznanja koja potvrđuju uspjeh, zalaganje i kvalitetu ovoga zbora. Za promicanje glazbene kulture

na području grada Karlovca, Republike Hrvatske i u inozemstvu, zbor je dobio najveće priznanje povodom Dana grada Karlovca – plaketu i novčanu nagradu. Zbor je na međunarodnom natjecanju u Italiji 2002. godine osvojio zlatnu medalju i Grand prix natjecanja. U Češkoj su 2003. godine osvojili srebrnu medalju, a zlatnu 2004. godine na internacionalnom natjecanju pjevačkih zborova u Veroni. Srebrne medalje na međunarodnim natjecanjima pjevačkih zborova osvojili su 2005. godine u Češkoj, te 2007. godine u Slovačkoj. Prilikom sudjelovanja na Svjetskim zborskim igrama u Grazu (Olimpijada zborova) 2008. osvojio je zlatnu medalju u konkurenciji folklorne glazbe¹⁸, te srebrnu plaketu u kategoriji komornih zborova. Na svjetskom natjecanju zborova u Španjolskoj 2012. godine Carolostadien osvaja dvije srebrne medalje u dvije različite kategorije. U 2011., 2012. i 2013. godini zbor se može pohvaliti srebrnim plaketama na festivalima pjevačkih zborova u Zagrebu. Uz brojna gostovanja u Hrvatskoj te na međunarodnim natjecanjima širom Europe osvojio je ukupno tri zlatna, tri srebrna i jedno brončano odličje te jedan Grand Prix natjecanja.

Fotografija 2. Članovi Chorusa Carolostadiena

Izvor: foto-arhiva Društva

Stoga je opravdano reći da zbor Carolostadien već 11 godina zaredom uspješno predstavlja Karlovačku županiju na susretima zborova u organizaciji Hrvatskog sabora

¹⁸ Tom prilikom su izveli pjesme: Slavonske slike i Dalmatino povišću pritrujena.

kulture i drugim manifestacijama na kojima sudjeluje (ZAKUD Karlovačke županije, URL: http://www.zakud-kazup.hr/?page_id=457).

4.4. Folklorna družina Vuga

Dana 30. siječnja 2007. godine osnovana je Folklorna družina Vuga koja je nazvana po istoimenoj ptici pjevici koja se često spominje u pučkim pjesmama sjeverozapadne Hrvatske. Na početku je družina bila mješoviti vokalno-instrumentalni ansambl, ali danas djeluje kao ženski vokalni sastav. Tada su imali deset članica u vokalnoj skupini, a u tamburaškom sastavu bilo je osam članova. Oba sastava vodio je Branko Ivanković. Družina njeguje folklorne napjeve svih hrvatskih krajeva, kao i napjeve koje Hrvati njeguju izvan domovine (austrijsko Gradišće, Boka Kotorska, Sarajevo, Bunjevac i sl.) i na taj način aktivno doprinosi očuvanju i promicanju raznolikog bogatstva hrvatskog folklornog nasljeđa. Danas Vuga ima 16 članica vokalnog sastava te nižu mnogobrojne nastupe i postiže velike rezultate. Svoj prvi zapaženiji uspjeh Folklorna družina Vuga postigla je sudjelovanjem na 10. Županijskoj smotri folkloru gdje su izabrane kao predstavnice Karlovačke županije na Državnoj smotri malih vokalnih sastava u Mariji Bistrici. Na temelju tog nastupa Hrvatski sabor kulture proglasio ih je najboljim malim vokalnim ansamblom u Hrvatskoj u 2007. godini, a isti su uspjeh ponovile 2010. i 2011. godine. Folklorna družina Vuga održala je 28. prosinca 2007. godine koncert hrvatskih pjesama i kolendi u crkvi Majke Božje Snježne u Kamenskom. Cijeli koncert je snimljen i sada se već nekoliko godina za redom prikazuje na glazbenom programu TV 4 rijeke u božićnom razdoblju. Krajem 2008. godine Vuga je snimila nosač zvuka pod nazivom Svjetlo božićne noći. U tome im je pomogao i Tamburaški sastav Grofovi u nakladništvu Croatia recordsa. Vuge su nastupile na mnogim koncertima i manifestacijama, kao što su koncert pod nazivom Štedim i darujem s klapom Kampanel, nastup na Prvoj hrvatskoj razglednici u dvorani Vatroslava Lisinskog pod okriljem Hrvatskog sabora kulture, bili su gosti na koncertima u organizaciji ZOAKD-a, na sajmovima vjenčanja, medicinskim Svibanjskim danima, u emisiji HRT-a Dobro jutro Hrvatska, na mnogim svadbenim svečanostima i raznim drugim manifestacijama.

Fotografija 3. Članovi FD Vuga

Izvor: foto-arhiva Društva

Drugi nosač zvuka Vuge su snimile 2012. godine, pod nazivom Hrvatsko biserje koji je dio projekta zamišljenog da bude zvučkovna razglednica Republike Hrvatske u tri dijela, s pjesmama iz različitih regija i s različitim instrumentima. Nosač zvuka uvršten je u turističku košaricu grada Karlovca. Promociju nosača zvuka održale su u travnju 2013. godine u dvorani Gradskog kazališta Zorin dom. Krajem 2014. godine Folklorna družina Vuge snimila je i drugi nosač zvuka pod nazivom Hrvatsko biserje 2. Taj nosač zvuka iste je godine nominiran za nagradu Porin u kategoriji br. 15 za najbolji album folklorne i etnoglazbe (ZAKUD Karlovačke županije, URL: http://www.zakud-kazup.hr/?page_id=494).

4.5. Vokalna grupa Karlovčanke

Vokalna grupa Karlovčanke osnovana je 11. lipnja 1982. godine. Osnovane su u sastavu KUD-a Matija Gubec nakon što je mješoviti pjevački zbor KUD-a ostao bez novčane potpore. Grupu u pravilu čine šest do 12 pjevačica. Na početku djeluju kao jedna sekcija KUD-a Matije Gubec, a nakon obnove folklorne sekcije KUD-a uključuju se i u njezin rad. Sve pjesme koje izvode od narodnih napjeva do skladba karlovačkih

kompozitora izvode višeglasno. Ističu se 1986. godine na Regionalnoj smotri zborova i vokalnih grupa u Karlovcu te odlaze na Državnu smotru zborova i vokalnih grupa u Varaždinu gdje su za uspješan nastup dobili Nagradu grada Varaždina. Grupa je imala i do 50-ak nastupa godišnje. Nastupali su na smotrama, koncertima, dobrotvornim priredbama, otvorenjima likovnih izložba, turističkim manifestacijama, karlovačkim Danima piva, radijskim i televizijskim emisijama. Uz brojne nastupe unutar Hrvatske imali su i gostovanja izvan Hrvatske u Sloveniji, Alžiru i Nizozemskoj. Vokalna grupa Karlovčanke 1996. godine izdvaja se iz KUD-a Matija Gubec i s tamburaškim sastavom Grofovi osniva Karlovačko pjevačko društvo. Karlovčanke tada proširuju svoj repertoar domoljubnim, narodnim, sakralnim, starogradskim i klapskim pjesmama, *evergreenima* i pjesmama za crkvena vjenčanja. Svake godine održavaju blagdanski koncert za vrijeme Božića gdje im se pridružuju brojni gosti. Tradicionalni božićno-novogodišnji koncert snimaju 2000. godine te izdaju CD pod nazivom Svečani blagdanski koncert. Na županijskoj smotri 2001. godine ocijenjeni su kao najbolja vokalna grupa. Dvadeset godina rada obilježili su 2002. godine svečanim koncertom te su izdali i knjižicu *20 godina Vokalne grupe Karlovčanke*. Na istom tom koncertu nagrađeni su i diplomom Hrvatskog sabora kulture. Od 2004. godine VG Karlovčanke uspješno sudjeluje na državnim susretima malih vokalnih grupa u Mariji Bistrici na kojima im je stručno povjerenstvo Hrvatskog sabora kulture davalo visoke ocjene za kvalitetu vokalne izvedbe. U srpnju 2006. godine VG Karlovčanke gostuju na trodnevnom Međunarodnom festivalu amatera u Mađarskoj pod nazivom Zajedno u Europu. Tamo su sudjelovali po preporuci povjerenstava Hrvatskog sabora kulture kao jedina vokalna skupina iz Hrvatske.

Fotografija 4. članice VG Karlovčanke

Izvor: foto-arhiva Društva

Karlovčanke iza sebe imaju 2000 nastupa. Članice ove skupine pokazale su istinsko uživanje u glazbenom izričaju prigodom brojnih nastupa i koncerata. Unatoč promjenama članova društva održan je prepoznatljiv stil i kvaliteta. VG Karlovčanke sada su dio duge tradicije vokalnog pjevanja u gradu Karlovcu koji njeguju *a capella* pjevanje kao temelj svake glazbene kulture (Prema kazivanju Božičević, I., 2019.).

4.6. Puhački orkestar grada Karlovca

Puhački orkestar grada Karlovca osnovan je 15. lipnja 1986. godine pod okriljem Glazbene škole Karlovac pod imenom Gradski duhački orkestar. Prvi dirigent orkestra bio je profesor Muzičke akademije u Zagrebu Josip Nocht¹⁹. Na početku djelovanja orkestar je održavao probe u koncertnoj dvorani u glazbenoj školi. Prvi nastup orkestar je imao 21. travnja 1987. godine u domu JNA na otvorenju Izložbe zanimanja. Na tom nastupu orkestar je nastupio s 42 člana. Članovi su većinom bili učenici glazbene škole, bivši učenici glazbene škole, studenti muzičke akademije i glazbenici koji su i ranije djelovali u Karlovcu. U prvoj godini djelovanja orkestar je održao 20 javnih nastupa. Od osnutka do danas orkestar nastupa na gotovo svim važnijim događajima u Karlovcu kao što su smotre, promenadni koncerti, turističke i zabavne prigode, proslave itd. Orkestar je nastupao diljem Hrvatske, a i u inozemstvu. Neka od najpoznatijih gostovanja su: 1989. godine u Italiji, 1999. godine u Mađarskoj, te 2006. godine u Sloveniji gdje su nastupili kao gosti na Državnoj smotri puhačkih orkestara Slovenije. Na repertoaru orkestra nalazile su se koračnice i marševi, djela klasične glazbe i popularne filmske glazbe. Osim što je imao samostalne nastupe, orkestar je održao i niz zajedničkih koncerata s karlovačkim instrumentalnim sastavima, plesnim i pjevačkim grupama, a najviše s Karlovačkim mažoretkinjama s kojima su nastupili više od stotinu puta. Nastupali su i s vokalnim solistima od kojih se ističu Josip Čorbić, Karmen Palajsa i Radmila Bocek. Orkestar je 17. lipnja 1987. godine nastupio na osmom susretu amaterskih duhačkih orkestara Hrvatske u Opatiji i Rijeci. U Mađarskoj na 9. Susretu 1989. godine orkestar je proglašen najboljim puhačkim orkestrom u Hrvatskoj. Zbog ratne opasnosti orkestar prestaje s redovnim radom od listopada 1991. godine do siječnja 1992. godine. Gradsko vijeće grada Karlovca 16. prosinca

¹⁹ 1957. godine postao je prvi profesor klarineta na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.

1994. godine na sjednici je donijelo odluku o osnivanju Puhačkog orkestra grada Karlovca te je orkestar tada nastavio djelovanje pod novim imenom. Orkestar se odvaja od Glazbene škole Karlovac 26. travnja 1997. godine i osniva se udruga Puhačkog orkestra grada Karlovca. Unatoč tome članovi orkestra se i dalje okupljaju i imaju probe u zgradi Glazbene škole Karlovac. Od 1993. godine orkestar svake godine održava Novogodišnji koncert u Domu HV Zrinski ili Zorin domu, a on 1995. godine održavaju i Proljetni koncert u travnju ili svibnju u istim dvoranama. Od 1998. godine orkestar sudjeluje na regionalnoj smotri puhačkih orkestara u organizaciji ZOAKD-a Karlovac. Od iste godine sudjeluju i na državnim smotrama puhačkih orkestara u A kategoriji. Na 13. susretu hrvatskih puhačkih orkestara 1998. godine osvojili su zlatnu plaketu Hrvatskog sabora kulture. Zbog toga su odabrani za hrvatskog predstavnika 1999. godine u Egeru u Mađarskoj na neslužbenom europskom prvenstvu gdje je orkestar osvojio srebrnu plaketu. U travnju 2000. godine zbog nedobivanja novčane potpore grada Karlovca orkestar je prestao nastupati. U svibnju dolazi do smjene na mjestu voditelja orkestra te orkestar počinje opet nastupati uz neredovite probe. Puhački orkestar grada Karlovca objavio je 2001. godine fotomonografiju pod nazivom Puhački orkestar grada Karlovca. U povodu 20. godišnjice osnutka održan je koncert 2006. godine u Zorin domu.

Fotografija 5. članovi Puhačkog orkestra grada Karlovca

Izvor: foto-arhiva Orkestra

Na 16. Susretu hrvatskih puhačkih orkestara u Novom Vinodolskom 2002. godine orkestar je osvojio brončanu plaketu, a 2004. zlatnu plaketu na 18. Susretu hrvatskih puhačkih orkestara. Na 20. Susretu hrvatskih puhačkih orkestara 2006. godine osvojili su brončanu plaketu. Orkestar je kroz povijest imao 200 članova, a aktivnih u prosjeku 40-ak. Godišnje održavaju 20-ak koncerata. Na žalost, orkestar i dalje nema vlastiti prostor već održava probe u dvorani Glazbene škole Karlovac (Benić, 2001).

4.7. Karlovački tamburaški orkestar

Karlovački tamburaški orkestar tijekom godina mijenjao je više naziva, a osnovan je 1946. godine pod imenom Željezničarsko kulturno-umjetničko društvo (ŽKUD) Petar Matičić. S radom je prva počela tamburaška sekcija koja je jedina bez prekida djelovala do 1955. godine. Tamburaši su već 1946. godine počeli nastupati i sudjelovali su na 1. Smotri tamburaških orkestara željezničara Hrvatske. Na 1. Smotri kulturno-prosvjetnih društava oblasti Karlovac 1950. godine Društvo je uspješno predstavilo tamburaški orkestar. Do kraja 1951. godine Društvo je imalo 50 nastupa u Karlovcu i širom Hrvatske. Vrhunac rada bilježi 1950-ih. Tamburaški orkestar imao je 20-ak članova, a 1952. godine osvojio je prvo mjesto na Smotri kulturno-prosvjetnih društava i grupa kotara i grada Karlovca. Tamburaški orkestar je 1952. i 1954. godine osvojio prvu nagradu na Festivalu tamburaške glazbe u Zagrebu. Uspješno je 1954. godine nastupio na Smotri kulturno-prosvjetnih društava i grupa grada Karlovca. Do spajanja ŽKUD-a Petra Matičića s RKUD-om Josip Kraš, koji je u to vrijeme imao malo članova, dolazi 1955. godine te od tada društva imaju zajednički naziv Željezničarsko kulturno-umjetničko društvo Kraš Matičić. Društva su se okupljala u prostoru nekadašnje sinagoge u današnjoj Ulici Nikole Šebetića, ali tamburaši su i dalje koristili prostorije željeznice uz Kupu. Već 1956. godine društvo mijenja ime u Željezničarsko kulturno-umjetničko društvo Josip Kraš. Društvo je imalo 182 člana koji su radili u pet sekcija: dramskoj, pjevačkoj, folklornoj, tamburaškoj i puhačkoj. Sekcije su nastupale u tvornicama, radnim zadrugama, vojarnama i školama. Društvo je svake godine do Domovinskog rata svečanim koncertom obilježavalo Dan željezničara Jugoslavije (15. travnja). Svih pet sekcija Društva nastupilo je 1958. godine na Festivalu kulturno-umjetničkih²⁰ društava općine Karlovac. Rad društva bio je prekinut 1959. godine s

²⁰ Objavljeno u Karlovačkom tjedniku br. 18 (godina VI.) 1. svibnja 1958. str. 3.

početkom rušenja Doma ŽKUD-a Josip Kraš. Zbog toga se broj članova smanjio na 70, a društvo je i dalje održavalo tamburašku sekciju, pjevački zbor i limenu glazbu s plesnim orkestrom. Suorganizator Smotre tamburaških zborova željezničarskih društava Hrvatske bili su 1960. godine. Od 1963. godine do 1968. godine nisu imali dovoljno prihoda te su troškove namirivali iz plaća tajnika i nekolicina članova. Tamburaški orkestar nastupio je na Smotri kulturno-umjetničkih i omladinskih društava i sekcija općine Karlovac. Društvo se 1969. godine preselilo u zapuštenu garderobu Hrvatskog doma koju su preuredili. Tamo su s radom počeli mandolinska sekcija i sekcija početnika na tamburi, kao jedine preostale sekcije. Sedamdesetih godina 20. stoljeća društvo je imalo 20-ak članova. Mandolinski orkestar imao je deset svirača i nastupao je u Karlovcu na kulturno-umjetničkim priredbama i akademijama, te kao gost na svečanim koncertima drugih karlovačkih društava. Orkestar je 1975. godine sudjelovao i na koncertu devet hrvatskih tamburaških orkestara u organizaciji Saveza amaterskih kulturno-umjetničkih društava općine Karlovac. Radio-televizija Zagreb snimila je 1973. godine prilog o mandolinskom orkestru za emisiju Prijatelji glazbe. Sudjelovali su 1976. godine na koncertima u Hrvatskom domu za učenike karlovačkih škola u okviru programa Slobodna subota, kao i programa Osnovci, zdravo!. Tih godina često su nastupali s drugim karlovačkim KUD-ovima na koncertima u Sloveniji i Bosni i Hercegovini, a od 1976. godine gostovali su u Njemačkoj, Austriji i Italiji gdje su nastupali za zajednice hrvatskih i jugoslavenskih iseljenika. Tijekom 1980-tih mandolinski orkestar je bio na vrhuncu. Redovito je nastupao na Regionalnim smotrama pjevačkih zborova i orkestara koje su svake godine održavane u Karlovcu u organizaciji Zajednice kulturnih djelatnosti općine Karlovac. Mandolinski orkestar 1980-tih vodio je prof. Božidar Galli, a izvodili su zahtjevne programe uz gostovanja poznatih solista. Orkestar je svirao repertoar od opernih arija do zabavnih melodija i narodne glazbe. Zapaženi uspjeh orkestra bio je 1985. godine cjelovečernji nastup u Koncertnoj dvorani Vatroslav Lisinski. Unutar društva 80-tih je radio i mali sastav Tamburica, koji je nastupao u ugostiteljskim objektima. Tamburaška sekcija se pomlađivala karlovačkim srednjoškolcima i osnovnoškolcima. Tih godina imali su i do 50 nastupa godišnje, od kojih dio s Karlovačkim vokalnim oktetom, KUD-om Matija Gubec, Mješovitim pjevačkim zborom Udruženja umirovljenika Karlovac i folklornim skupinama karlovačkih osnovnih škola. Društvo je bilo među najboljim i najuspješnijim KUD-ovima u Karlovcu 1970-tih i 1980-ih. O tome svjedoči niz nagrada i priznanja i novinarskih izvještaja. Društvo je 30., 35. i 40. obljetnicu rada obilježilo svečanim

koncertima u Hrvatskom domu i Zorin domu uz nastup mnogobrojnih gostiju. Prostor u Hrvatskom domu u potpunosti je uređen 1989. godine, ali tamburaši su svoje probe održavali u Domu umirovljenika Karlovac. U granatiranju grada 1990. godine prostori Društva su uništeni. Od 1992. godine probe su počeli održavati u Domu umirovljenika Karlovac. Tada je ugašen mandolinski orkestar, a tamburaški orkestar nastavio je raditi pod vodstvom Mihajla Šepe koji ga je preuzeo 1998. godine. ŽKUD Josip Kraš preimenovan je 1993. godine u KUD Željezničar. Tamburaški orkestar nastavio je djelovati i u ratu te je i nakon njega nastupao na smotrama, festivalima, priredbama i proslavama. Tijekom ratnih godina imali su dosta nastupa : 1993. godine 15, 1994. godine 18, a 1995. godine 33. Nakon rata imali su 20 do 30 koncerata godišnje u Hrvatskoj i izvan nje. Orkestar je često surađivao s drugim karlovačkim zborovima, pjevačkim zborovima, vokalnim sastavima itd. S KUD-om Matija Gubec 1995. godine objavio je CD pod nazivom *Karlovačan sam ja*. Orkestar je većinom u inozemstvu gostovao kao pratnja folklornim sastavima drugih društava (1996. godine u SAD-u, 1996. godine u Sloveniji, 1998. godine u Njemačkoj...). Od 1998. godine orkestar redovno sudjeluje na Smotri tamburaških orkestara i malih sastava Karlovačke županije. Na temelju ostvarenog uspjeha na županijskoj smotri orkestar je dobivao pravo nastupa na državnoj smotri. Između 1994. i 2005. godine orkestar je nastupao na osam Festivala hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku. Nastupali su u kategoriji dječjih juniorskih orkestara jer su orkestar činili uglavnom učenici starijih razreda osnovnih škola. Svake godine orkestar bi osvojio plaketu Tambura Paje Kolarića (1994. i 1995. brončana plaketa, 1997., 1998. i 1999. srebrna, 2000., 2004. i 2005. godine zlatna). Društvo svake godine nastupa na obilježavanju Dana grada Karlovca (13. srpnja), a posebno su se istaknuli koncerti pod nazivom Voljenom gradu za rođendan. Orkestar je redovno nastupao i na drugim važnijim događanjima u gradu za Praznik rada, Ivanjske krijesove, Dan državnosti, Dan pobjede i domovinske zahvalnosti. Unatoč svim tim nastupima i uspjesima društvo je i dalje imalo problema s nedostatkom novca i nabavom instrumenata. Broj članova orkestra kretao se od 20-ak do 50-ak, a godišnje je imao 30-ak nastupa. Povodom 50. obljetnice rada društva 1996. godine održali su više koncerata pod nazivom Nezaboravne melodije u Karlovcu. Nagradu ZAKUD-a Karlovačke županije primili su 2004. godine, a 2005. godine dobili su medalju Grada Karlovca za istaknuti rad tijekom prethodnih godina. Za 60. obljetnicu rada dobili su i povelju Hrvatskog sabora kulture. Društvo mijenja naziv u Karlovački tamburaški orkestar 17. rujna 2009. godine. U zadnjih desetak godina grad

Karlovac je pružao najveću novčanu potporu orkestru. Od 2009. godine Karlovački tamburaški orkestar osmislio je i pokrenuo niz koncerata pod nazivom Karlovčanima s ljubavlju. Od 2013. do 2016. godine održali su šest koncerata u Zorin domu. Gotovo svake godine orkestar je sudjelovao na Županijskoj smotri tamburaških orkestara i malih sastava te su na osnovu svoje izvedbe upućivani na državnu smotru, Susret hrvatskih tamburaških orkestara i malih sastava. U Dugom Selu je 4. i 5. listopada 2014. godine održan 21. Susret gdje je sastav Karlovački tamburaški orkestar dobio 3. nagradu ocjenjivačkog suda Hrvatskog sabora kulture za izvedbu u kategoriji koncertnih sastava.

Fotografija 6. članovi Karlovačkog tamburaškog orkestra

Izvor: foto-arhiva Orkestra

Društvo i dalje održava redovne koncerte povodom Dana grada Karlovca, te redovno nastupa i na drugim kulturnim događanjima u gradu i županiji. Isto tako surađuju s drugim karlovačkim društvima te s njima organiziraju božićno-novogodišnje i druge koncerte. Orkestar se trudi promicati tamburašku glazbu u karlovačkim vrtićima i školama kako bi dobili buduće svirače. Društvo organizira razne seminare i tečajeve kako bi unaprijedili sviranje tambure na karlovačkom području. Od 2009. godine koriste prostor u Domu OSRH Zrinski u Ulici Marina Držića 4. Društvo je primilo brojne nagrade i priznanja za uspješan rad od kojih se ističu diploma HSK, medalja Grada Karlovca i priznanje ZAKUD-a Karlovačke županije (Majetić, 2017).

4.8. Folklorni ansambl Matija Gubec

Folklorni ansambl Matija Gubec' počinje djelovati 1936. godine za što je zaslužan Josip Posuda član Društva hrvatskih Zagoraca sa sjedištem u Zagrebu koji je pozvao članove na upis u ansambl. Nakon upisane 34 osobe sazvana je Osnivačka konferencija 27. travnja 1936. godine. Skupivši 90 članova, 6. lipnja 1936. sazvana je konstituirajuća skupština Društva hrvatskih Zagoraca u Velikoj dvorani Hrvatskog doma i taj se datum smatra začetkom rada ansambla odnosno tadašnjeg društva. Moškun-Štefanac (2016) tvrdi da je do kraja 1936. godine Društvo brojalo 165 članova, a procjenjuje se da je od osnivanja do danas kroz ansambl prošlo preko 10500 članova ²¹. Na početku djelovanja Društvo se bavilo kulturno-prosvjetnim i humanitarnim radom. Pomagali su siromašne članove u školovanju i zapošljavanju, davali im novac i potrebne namirnice koje su pristizale iz Hrvatskog zagorja. Društvo se do Drugog svjetskog rata okupljalo u stanovima pojedinih članova, a sastanci su se održavali i u gostionicama. Rad Društva proširio se osnivanjem pjevačke sekcije u rujnu 1936. godine. Organizirali su dobrotvorne priredbe kako bi Društvo moglo osigurati prihode za rad, ali i zbog ostvarivanja svojih humanitarnih ciljeva. Pjevački zbor sudjelovao je 1937. godine na Smotri hrvatske seljačke kulture i pristupa Savezu hrvatskih kulturnih i narodnih društava u Karlovcu. U jesen 1937. godine osniva se i tamburaška sekcija. Instrumenti su doneseni iz Zagorja, a one koji su nedostajali kupili su članovi društva. Sekcija bilježi mnogobrojne nastupe u Karlovcu i okolici i gradovima diljem Hrvatske. U to vrijeme Društvo je pomagalo i u opismenjavanju građana. Po gradu su postavljali svoje informativne ormariće koji su dugo godina bili oglasne ploče s informacijama o samom Društvu, a koje nestaju pojavom novih medija. Tijekom Drugog svjetskog rata Društvo je i dalje aktivno, ali je teško reći u kojem opsegu jer je od dokumentacije iz tog razdoblja očuvan tek djelić. Iz podataka je poznato kako je tih ratnih godina 112 članova redovito uplaćivalo članarinu, a i skupljali su se dobrovoljni prilozima u novcu, odjeći i hrani. Nakon Drugog svjetskog rata, godine 1947. Društvo obnavlja rad sa 120 članova, a 8. lipnja 1947. godine svečano su otvorene nove društvene prostorije koje su se nalazile u Ulici Ive Lole Ribara 12, današnjoj Ulici Banija. Ansambl iz Društva hrvatskih Zagoraca mijenja ime u Društvo hrvatskih Zagoraca Matija Gubec. Tijekom godina Društvo je organiziralo redovne skupštine,

²¹ Podatak je izvučen iz *Brošure* FA Matije Gubeca.

martinjske proslave, a broj članova je rastao. Tako do kraja 1950. godine *Matija Gubec* ima 213 članova. Osniva se i sekcija gitarista i ljubitelja gramofonskih ploča, a kraće vrijeme djelovala je i mandolinistička sekcija. Svake godine sredinom veljače Društvo je priređivalo koncert posvećen obljetnici pogubljenja Matije Gupca (15. veljače 1573.) koji je zauvijek ostao simbolom slobode, nezavisnosti i hrabrosti. U svojoj knjizi Marošević (2010) navodi kako se pedesetih godina društvima u koja je spadao i *Matija Gubec* počelo uskraćivati financiranje od strane države, te da je to otežalo rad društva jer su morali pronalaziti financijsku pomoć u vidu donacija. Od 1958. do 1981. godine ansambl nosi ime Kulturno prosvjetno društvo hrvatskih Zagoraca Matija Gubec. Obilježavanje 30. obljetnice osnutka Društva (1966. god.) daje novi zamah u radu i povećava se članstvo koje je 1967. godine brojalo 370 članova. U siječnju 1969. godine Kulturno prosvjetno društvo hrvatskih Zagoraca Matija Gubec prestaje biti podružnica Društva hrvatskih zagoraca Matija Gubec i postaje samostalno. 1974. godine formirana je folklorna sekcija. Svoj prvi nastup imali su 14. rujna 1974. godine kada su izveli Pokupske plesove na otvaranju novih društvenih prostorija na Štrosmajerovom trgu 1. Godine 1976. osniva se mladi tamburaški orkestar koji prati folklornu sekciju. Moškun-Štefanac navodi da je društvo u drugoj polovici 1970-ih okupljalo oko 400 članova, ali većina ih je bila podupirućih, dok je tek 40-ak članova bilo aktivno u tamburaškoj i folklornoj sekciji. Tijekom 1980-ih godina probe su se održavale u starom Domu JNA, Đačkom domu Nada Dimić, hotelu Korana, Osnovnoj školi Banija i drugdje. Tada je Ansambl u prosjeku imao 40-ak nastupa godišnje na svim važnijim kulturnim događanjima te su imali dvije postave folklorša i tamburaša. Osim gostovanja širom Hrvatske nastupali su u Italiji, Austriji, Bosni i Hercegovini, Sloveniji i Njemačkoj. Od 1981. do 1984. godine Društvo mijenja naziv u Kulturno umjetničko društvo hrvatskih Zagoraca Matija Gubec. Godine 1982. osniva se pjevački zbor. Društvo osniva i mušku klapu koja je kratko djelovala i ženski oktet koji prerasta u Vokalnu grupu Karlovčanke. Godine 1982. iz tamburaške sekcije izdvaja se grupa članova pod nazivom Karlovački bečari koji nastupaju kao pratnja folkloru, ali i samostalno. Godine 1984. kupljeno je 15 kompleta baranjskih nošnji, a Društvo broji oko 100 plesača, ženska vokalna skupina 22 pjevačice, a tamburaška sekcija 49 svirača. Na godišnjoj skupštini 18. veljače 1984. godine izglasano je novo ime Kulturno umjetničko društvo Matija Gubec koje je opstalo do 2002. godine kada dobivaju naziv koji nose i danas – Folklorni ansambl Matija Gubec. Na 50. obljetnicu ansambla, 24. studenog 1985. godine okupile su se sve sekcije koje su iznikle iz kadra na svečanom koncertu. Tako su u Domu JNA

nastupili Karlovački bećari, Karlovčanke, folklorna sekcija, novoosnovana grupa Matekovi lajbeki. U drugoj polovici 80-ih Društvo ima 750 članova, od toga 170 aktivnih, tri tamburaške sekcije, dvije folklorne sekcije, žensku pjevačku grupu i 80 nastupa godišnje. Krajem 80-tih KUD Matija Gubec doživljava zaokret u radu i veliki uzlet. Moškun-Štefanac (2016) tvrdi da je od tada društvo više ulagalo u izradu i kupnju narodnih nošnji kao i kupnju sjajnih koreografija najboljih hrvatskih koreografa kao što su dr. Ivan Ivančan i Branko Šegović. Kupljene su koreografije pjesama i plesova Like, Slavonije, Međimurja i Makedonije. Prije Domovinskog rata Društvo broji sedam sekcija: pionirsku, omladinsku i seniorsku folklornu sekciju, vokalni sastav Karlovčanke, tamburaške sastave Karlovački bećari i Matekovi Lajbeki i školu tambure. Društvo je ukupno brojilo 250 članova. Godine 1989. zahvaljujući zavidnoj razini i pokazanoj kvaliteti društvo pristupa CIOFF-u, Međunarodnom savjetu organizatora festivala folklor i tradicijske kulture. To je međunarodna nevladina organizacija pod pokroviteljstvom UNESCO-a. Kao njihov član predstavlja ljepotu i bogatstvo hrvatske pjesme i plesa diljem svijeta na brojnim međunarodnim festivalima. Godine 1990. Društvo je izabrano za predstavnika Jugoslavije na temelju kvalitativne selekcije na dva međunarodna festivala folklor. Početak Domovinskog rata 1991. godine utječe na intenzitet rada Društva. Iste godine pozvani su na CIOFF Međunarodni festival folklor u Warnuffu u Nizozemskoj koji je trajao od 17. do 23. lipnja 1991. Iako je društvo službeno predstavljalo Jugoslaviju, članovi Gupca nosili su zastavu tada još nepriznate Republike Hrvatske. Aktivnost se smanjuje uslijed oružane agresije na grad Karlovac. Od rujna 1991. do rujna 1992. godine KUD Matija Gubec nanizao je čak 87 nastupa te mu je Hrvatski sabor kulture 1992. godine dodijelio titulu ratnog ansambla, što ansambl opravdava mnogobrojnim nastupima za hrvatsku vojsku u gradu, okolici i drugim gradovima. Zbog poziva za sudjelovanjem na dječjem festivalu u Mossramgyerovaru u Mađarskoj, osnovan je i dječji ansambl. Nakon tog festivala odrasli dio 2. srpnja 1992. godine odlazi u Grčku, u grad Naoussa na CIOFF-ov 4. Međunarodni festival folklor. Dana 23. prosinca 1992. godine, nakon tromjesečnih priprema i napornih proba, održan je božićni koncert u prepunoj dvorani Doma OSRH Zrinski u Karlovcu. Godine 1993. useljava u dvoranu starog Doma HV-a te tamo djeluje do 2010. godine kad seli u Dom OSRH Zrinski gdje i danas aktivno radi i djeluje. Moškun-Štefanac (2016) navodi da su prostorije oduvijek bile veliki problem te tako ni danas ansambl nema vlastitih prostorija za rad. Od 6. svibnja do 8. lipnja 1993. godine održana je velika koncertna turneja KUD-a Matija Gubec u Sjedinjenim Američkim

Državama i Kanadi. Godine 1994. zbog teške ratne situacije u zemlji, članovi su se odlučili za sudjelovanje na jedinom domaćem međunarodnom festivalu u Hrvatskoj Zlatna sopela u Poreču pod pokroviteljstvom CIOFF-a. Istaknuti nastupi 1995. godine bili su na dočeku vojnika iz Oluje te na dočeku Vlaka slobode. Godine 1996. šezdesetu obljetnicu rada okrunili su CD-om pod nazivom Karlovčan sam ja. Dana 10. srpnja 1996. godine 45 članova KUD-a Matija Gubec započelo je turneju u SAD-u. Na prvom dijelu turneje sudjelovali su na festivalima pod pokroviteljstvom CIOFF-a u Springvilleu i Priceu, a u drugome dijelu turneje održali su 13 cjelovečernjih koncerata u deset gradova. Krajem kolovoza 1997. godine sudjeluju na 38. Danima hmelja, značajnoj manifestaciji u Haguenau u Francuskoj. 1. Međunarodni festival folkloru pod pokroviteljstvom CIOFF-a u Karlovcu organiziran je 1998. godine na kojem od tada svake godine nastupaju brojni ansambli iz cijelog svijeta. Tako je karlovački festival posjetilo više od 40 zemalja čiji su ansambli i društva nastupala i u okolnim mjestima županije. Brojni koncerti održani su 1999. godine od kojih se izdvaja ljetna turneja u Portugalu na CIOFF-om festivalu u Argoncilhe. Uz redovna sudjelovanja na smotrama folkloru u Karlovačkoj županiji, 2000. godine potrebno je izdvojiti sudjelovanje na Susretu hrvatskih folklornih ansambala u Slavonskom Brodu i Hrvatskoj smotri svirača na samici u Donjim Andrijevcima na kojemu ostvaruju veliki uspjeh. Početkom ljeta 2000. odlaze na turneju u Slovačku i Mađarsku. Društvo je proslavilo svoju 65. obljetnicu 2001. godine dvama velikim koncertima te nastupima na festivalima u Mađarskoj i Italiji. Na skupštini 17. veljače 2002. Društvo dobiva današnji naziv Folklorni ansambl Matija Gubec Karlovac. Iste godine odlaze na dvotjednu turneju po Španjolskoj. Početkom 2003. godine članovi ansambla kreću na dalek put u Australiju.

Fotografija 7. članovi FA Matija Gubec

Izvor: foto-arhiva Društva

Krajem godine FA odlazi u Stuttgart gdje otvara najstariji festival piva u Njemačkoj, te održava cjelovečernji koncert za hrvatsku zajednicu i njihove goste u Stuttgartu. U studenom 2004. godine obnovljen je Dječji folklorni ansambl te broji 65-ero djece predškolske i školske dobi. Na državnoj smotri dječjeg folkloru u Kutini 2005. godine osvojili su 2. mjesto. Album naziva Konac djelo krasi objavljuju 2006. On je snimljen i predstavljen povodom 70. rođendana. Iste godine odlaze i na turneju na Siciliju gdje sudjeluju na UFI (Unione Folclorica Italiana) festivalu. FA odlazi na turneju u Sjedinjene Američke Države 2007. godine kako bi sudjelovali na CIOFF-om festivalu te održali nekoliko koncerata. Nakon toga dolazi do suradnje FA Matija Gubec i FA Ivan Mažuranić kako bi što više djece bilo na istom mjestu u prostorijama Matije Gupca i kako bi bili što bolji. Ansambl se 2008. godine zaputio na turneju po Turskoj. Tamo su publici predstavili šest različitih koreografija. Sljedeće godine putuju na turneju u Meksiko gdje su održali brojne nastupe, a potom slijedi odlazak na novu turneju po Rusiji i sudjeluje na CIOFF festivalu u Velikom Novgorodu, Novoloku, te u Republici Dagestan na obalama Kaspijskog jezera. U jesen 2010. održali su nastup na sjednici CIOFF festivala u Splitu. Nakon toga nastupali su na 12. Županijskoj smotri folkloru, te na CIOFF festivalu u Goriziji u Italiji. 75 godina rada obilježio je 2011. svečanim koncertom i kratkim dokumentarnim filmom. Iste godine ansambl je otišao na turneju u Portugal kako bi nastupao na 33. izdanju CIOFF festivala Dancas do mundo.

Fotografija 8. članovi FA Matija Gubec

Izvor: foto-arhiva Društva

Nakon povratka iz Portugala sudjelovali su na 13. Smotri folkloru u Karlovcu gdje su izabrani za sudjelovanje na 18. Susretu hrvatskih folklornih društava u Čakovcu što je i svojevrsno državno natjecanje. U Čakovcu je Ansambl osvojio prvu nagradu s koreografijom Tajnovitom Bilogorom Ivica Ivankovića, te su time zaslužili nastup na Razglednici Hrvatskog sabora kulture 2011. godine. u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu. Ansambl odlazi na turneju u Poljsku 2012., a iste godine izabran je predstavnikom županije na Državnoj smotri koreografiranog folkloru u organizaciji Hrvatskog sabora kulture. Godine 2013. izabran je za najboljeg na Županijskoj smotri koreografiranog folkloru s koreografijom Dražena Makaruna²² Oće lola, oću ja. Osvojili su i prvu nagradu na 20. Susretu hrvatskih folklornih društava u Čakovcu te tako ostvarili pravo nastupa na 3. Razglednici Hrvatskog sabora kulture u HNK-u u Zagrebu. Nakon toga Ansambl je išao na turneju u Tursku gdje su dobili nagradu za najoriginalniju izvedbu i nošnju. U lipnju 2014. godine sudjeluju na snimanju CD-a Karlovačkog tamburaškog orkestra pod nazivom Karlovčanima s ljubavlju te na 51. CIOFF međunarodnom festivalu folkloru u Sloveniji pod nazivom Jurjevanje v Črnomlju. Na 21. Susretu hrvatskih folklornih društava u Čakovcu FA je osvojio 2. mjesto, te je proglašen najboljim koreografiranim ansamblom. FA odlazi na turneju u Španjolsku, u pokrajinu Badajoz, te u Monesteriu u Portugal. U jesen 2016. godine članovi ansambla zaputili su se u Cheonan i Seoul u Južnoj Koreji gdje su sudjelovali na najvećem azijskom međunarodnom natjecateljskom festivalu folkloru. Između 16 grupa FA Matija Gubec osvojio je Grand prix nagradu u kategoriji kostima narodnih nošnji. Iz razgovora s Medarić K., aktivnom članicom FA Matija Gubec, saznajemo da Ansambl danas broji 70 članova i ima 250 kompleta narodnih nošnji koje su dijelom rekonstruirane, a dijelom originalne. One se brižno čuvaju i održavaju, a neke od njih se procjenjuju kao muzejska vrijednost. Ansambl je danas spreman izvesti 32 koreografije iz svih dijelova Republike Hrvatske i Hrvata u inozemstvu. Orkestar koristi samo tradicionalne instrumente kao što su samice, sopile, gajde, lijerice, tambure i druge instrumente. Danas u svojoj arhivi ima puno pehara, plakata i priznanja (Moškun Štefanac, 2016; Marošević 2010).

²² Rođen 9. rujna 1978. godine u Karlovcu. Završio je Trgovačko-ugostiteljsku školu u Karlovcu, a po zanimanju je umjetnički voditelj.

5. Istraživanje na terenu

5.1. Prvo hrvatsko pjevačko društvo Zora

Od 18 ispitanika 84 % su ženski članovi zbora. Većina članova se s folklornom glazbom susrela u osnovnoj školi. Svi članovi su rekli kako izvode folklornu glazbu i to iz svih folklornih regija Hrvatske. Folklornu glazbu izvode pjevanjem u zboru nerijetko uz pratnju instrumenata. Svi članovi su rekli kako izvode umjetničke skladbe, a 70 % njih da bi mogli prepoznati folklorne elemente u umjetničkoj skladbi. Kao folklorne elemente u umjetničkoj skladbi prepoznaju narodnu melodiju, pjevanje prsnim registrom, tekst i harmoniju. Pod djela u kojima prepoznaju folklorne elemente najčešće su naveli *Ladarke* E. Cossetta i *Zahvalnicu* Franje Dugana.

Tablica 1. Popis skladbi s repertoara (izbor) :

Naziv skladbe:	Autor:	Prisutnost folklornih elemenata
Jerusalem of Gold	G. Aldema	NE
Jesus bleibet meine Freude	J. S. Bach	NE
Sred te se pećine	N. Bašić	NE
Nisam dugo pjevala kroz selo	K. Benko	DA
La Mort d'Ophélie	H. Berlioz	NE
Every breath you take	M. Braymer	NE
Zdravi bili ded i baka	E. Cossetto	DA
Ladarke	E. Cossetto	DA
Zahvalnica	F. Duga	DA
Moja diridika	E. Cossetto	DA
Panis Angelicus	C. Frank	NE
Jubila san tebe	D. Fio	DA
Cum invocarem	V. Lisinski	NE
Bela nedeja	I. M. Ronjgov	DA
Libera me	L. Leo	NE
Canite et psalite	I. Lukačić	NE

Lepo moje Berenačko polje	B. Ivanković	DA
Oj Višnjica, višnjica	B. Ivanković	DA
In the river of Jordan	R. Hunter	NE
Father in haven	A. Hawryluk	NE
Prva je ura	B. Ivanković	DA
Omili mi se u selu divojka	J. Gotovac	DA
La villanella	Talijanska narodna, obrada: L. Pigarelli	DA
O kakva to svetlost	J. Gržinić	NE
Eleno kerko	B. Starc	DA

89 % ispitanika reklo je kako društvo izvodi i aranžiranu folklornu glazbu, a pod elemente folklorne glazbe naveli su narodne nošnje, tradicionalne instrumente, ritam, ples, harmoniju, originalne napjeve i pjevanje prsnim registrom. 39 % ispitanika sluša folklornu glazbu u slobodno vrijeme, a većina ih preferira izvornu folklornu glazbu, dok 61 % članova sudjeluje u narodnim običajima koji sadržavaju folklornu glazbu.

5.2. Chorus Carolostadiom

Sve ispitane osobe su ženskog roda koje su se u osnovnoj školi susrele s folklornom glazbom. Potvrdile su da izvode folklornu glazbu iz svih folklornih područja Hrvatske. Izvode vokalnu i vokalno-instrumentalnu folklornu glazbu tako što pjevaju u vokalnom sastavu. Sve ispitanice su rekle kako izvode umjetničke skladbe i da mogu prepoznati folklorne elemente u skladbama. Kažu kako mogu prepoznati folklorne elemente u skladbama S. Zlatića, E. Cossetta, B. Papandopula i D. Fioa. Folklorni elementi koje prepoznaju su ritam, melodija i metar.

Tablica 2. Popis skladbi s repertoara (izbor) :

Naslov skladbe:	Autor:	Prisutnost folklornih elemenata:
Lijepo pjeva za lugarom djevojka	E. Cossetto	DA
Došel je došel zeleni Juraj	E. Cossetto	DA
Lindó	V. Berdović	DA
Vuprem oči	Narodna	DA
Ave Maria	E. Cossetto	NE
Stand by me	B. E. King	NE
Laudate dominum	B. Starc	NE
Stabat Mater	A. Marković	NE
De profundis	A. Harmat	NE
Fields of gold	Sting	NE
Ka se je jur vila	J. Kaplan	NE
Pange lingua	A. Bruckner	NE
Zagorska	J. Š. Slavenski	DA
Napitnica	B. Papandopulo	DA
Richte mich	F. Mendelssohn	NE
Syahamba	Afrička narodna	DA
Letovanić	E. Cossetto	DA
Zahvalnica	F. Dugan	DA
Ako si pošla spat	D. Fio	DA

Ispitanice su navele su kako izvode aranžiranu folklornu glazbu i da i u njoj mogu prepoznati koji su folklorni elementi. Folklornu glazbu sluša 36 % ispitanika u slobodno vrijeme, a preferiraju umjetničku glazbu s folklornim elementima. 93 % članova društva sudjeluje u narodnim običajima koji sadržavaju folklornu glazbu.

5.3. Folklorna družina Vuga

Svi članovi društva su ženskog roda i 88 % ih se je susrelo s folklornom glazbom u osnovnoj školi ili ranije. Sve članice društva rekle su kako izvode folklornu glazbu iz svih folklornih krajeva Hrvatske. Ispitanice su odgovorile kako izvode vokalnu folklornu

glazbu u obliku pjevanja u vokalnom sastavu. Sve članice su odgovorile kako izvode umjetničke skladbe i da mogu prepoznati folklorne elemente u umjetničkoj skladbi. Od skladatelja kod kojih prepoznaju folklorne elemente navele su E. Cossetta, B. Potočnika i D. Fia. Iako su sve rekle da mogu prepoznati folklorne elemente u skladbama, samo su dvije članice navele da elemente prepoznaju u ritmu i melodiji, te po korištenju tradicijskih instrumenata.

Tablica 3. Popis skladbi s repertoara (izbor) :

Naslov skladbe	Glazbeno obradio:	Prisutnost folklornih elemenata:
Sunčece zahaja	B. Ivanković	DA
Čija j' hiža najbelija	B. Ivanković	DA
Oj Višnjica, višnjica	B. Ivanković	DA
Hitala je Mare	B. Ivanković	DA
Na Neretvu misečina pala	B. Potočnik	DA
Dvije posavske	B. Ivanović, I. Ivanković	DA
Slušaj mati ove riči moje	B. Ivanković	DA
Ovamo dođi sokole	B. Potočnik, D. Fio	DA
Lepa moja livadic	B. Ivanković, I. Ivanković	DA
Jakić je dojahal	B. Ivanković	DA
Pet je kumi v jedni kljeti	B. Potočnik	DA
Lep je vrček ograjen	B. Potočnik	DA
Žena ide na gosti	B. Ivanković	DA

Sve ispitanice su odgovorile kako izvode aranžiranu folklornu glazbu, a pod folklorne elemente koje prepoznaju u skladbama navele su harmoniju, instrumente i melodiju. 88 % njih reklo je kako sluša folklornu glazbu u slobodno vrijeme, a preferiraju najviše aranžiranu folklornu glazbu. Sve članice sudjeluju u narodnim običajima koji sadržavaju folklornu glazbu.

5.4. Vokalna grupa Karlovčanke

Svi članovi grupe su ženskog roda i susrele su se s folklornom glazbom u vrlo mladoj životnoj dobi. Izvode folklornu glazbu sa svih folklornih područja u Hrvatskoj u obliku pjevanja u vokalnom sastavu. Svi su rekli da izvode umjetničku glazbu, a tri četvrtine da mogu prepoznati folklorne elemente u umjetničkoj skladbi. Pod skladbe u kojima prepoznaju folklorne elemente naveli su skladbe *Oko hiže* Arsena Dedića i *Kaj* Rudolfa Taclika. Iako su navele da znaju prepoznati folklorne elemente u skladbi, na pitanje koje elemente prepoznaju, ostavile su prazninu ili su napisale *kolo, trokorak, jujuškanje* itd. pa iz toga zaključujemo ne znaju prepoznati folklorne elemente.

Tablica 4. Popis skladbi s repertoara (izbor) :

Naziv skladbe:	Autor:	Prisutnost folklornih elemenata:
Ivuška	Narodna	DA
Jubila sam tebe	D. Fio	DA
Nedostaješ mi ti	Z. Runjić	NE
Miruj, miruj srce moje	P. Kolarić, P. Preradović	DA
Piši mi mati	V. Knežević	NE
Ugradi' ću kuću	Narodna	DA
Oko jedne hiže	D. Britvić, A. Dedić	DA
Svijetla u luci	J. Kennedy, H. Williams	NE
Besame mucho	C. Velasquez	NE
Rijeka snova	N. Belan	NE
Moja posljednja i prva ljubavi	K. Monteno	NE

Na pitanje izvode li aranžiranu folklornu glazbu sve odgovorile da prepoznaju, a na elemente folklora koje prepoznaju samo je jedna osoba napisala da prepoznaje grleno pjevanje. Četvrtina njih sluša folklornu glazbu u slobodno vrijeme i preferiraju umjetničku glazbu s folklornim elementima, dok tri četvrtine njih sudjeluje u blagdansko vrijeme u narodnim običajima koji sadržavaju folklornu glazbu.

5.5. Puhački orkestar grada Karlovca

Članovi orkestra susretali su se s folklornom glazbom vrlo rano, većinom u osnovnoškolskoj dobi. Dvije trećine ispitanika reklo je da izvode folklornu glazbu s više folklornih područja Hrvatske, najviše s područja Dalmacije, te Istre i Kvarnera. Izvode instrumentalnu folklornu glazbu u obliku sviranja u orkestru. Svi ispitanici rekli su kako izvode umjetničke skladbe, a 89 % njih reklo je kako može prepoznati folklorne elemente u njima. Rekli su da mogu prepoznati folklorne elemente kao što je narodna melodija, ritam, istarska ljestvica, a da ih mogu prepoznati u skladbama *Tri su dekle* I. Kuljerića i *Tanac* // B. Okmace.

Tablica 5. Popis skladbi s repertoara (izbor) :

Naziv skladbe	Autor:	Prisutnost folklornih elemenata:
Rikudim	Jan van der Roost	DA
A Little Concert Suite	Alfred Reed	NE
Libertango	A. Piazzola	DA
Birdland	J. Zawinal	NE
Ukrainian bell carol	Mikola Leontovič	DA
A classical Christmas	David Marshall:	NE
The 3-minute nutcracker	Petar Iljič Čajkovski	NE
Jadranski valovi	Marko Poklepović	DA
A festive Christmas celebration	Audrey Snyder, John Moss	NE
Have yourself a merry little Christmas	Hugh Martin	NE
Beautiful Maria of my soul	Robert Kraft	NE
Don't stop me now	Freddie Mercury	NE
Come fly with me	Jimmy van Heusen	NE
Swing when you're winning	Robbie Williams	NE
Intrada, fuga i ples	Mario Komazin	NE
Jericho	Bert Appremont	NE

The Lion King	Elton John, Hans Zimmer	NE
Tvoja barka mala	Nikica Kalogjera	NE
Tri su dekle	Igor Kuljerić	DA
Mačekova koračnica	Ivo Muhvić	DA
Tanac II	Branko Okmaca	DA

Trećina ih se izjasnila da izvode i aranžiranu folklornu glazbu te da mogu prepoznati narodnu melodiju i ritam. Kako sluša folklornu glazbu u slobodno vrijeme i sudjeluje u blagdansko vrijeme u narodnim običajima koji sadržavaju folklornu glazbu, a preferiraju umjetničku glazbu s folklornim elementima izjasnilo se 11 % ispitanika.

5.6. Karlovački tamburaški orkestar

Na postavljena pitanja U Karlovačkom tamburaškom orkestru odgovorilo je 50 % muških i 50 % ženskih ispitanika. Svi članovi orkestra su se susreli s folklornom glazbom u mlađoj životnoj dobi. Svi članovi orkestra odgovorili su da društvo izvodi folklornu glazbu, pretežno iz folklornih regija Međimurja i Podravine, Središnje i sjeverozapadne Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Svi članovi rekli su kako orkestar izvodi umjetničke skladbe. 83 % članova je reklo da zna prepoznati folklorne elemente u umjetničkoj glazbi, ali kada su trebali dati odgovor na pitanje koje elemente, ostavljali su neispunjeno ili bi napisali netočan odgovor kao npr. ples i sinkopa. Od skladatelja kod kojih prepoznaju folklorne elemente navodili su Emila Cossetta i Božu Potočnika.

Tablica 6. Popis skladbi s repertoara (izbor) :

Naziv skladbe:	Autor:	Prisutnost folklornih elemenata:
Ladarski ples	E. Cossetto	DA
Šokačka pisma i kolo	E. Cossetto	DA
Moja diridika	E. Cossetto	DA
Slavonska poskočica	E. Cossetto	DA
Falila se Jagica	Narodna	DA
Gračanska polka	B. Ivanković	DA
Hercegovački ples	T. Vidoić	DA

Jeftanovićevo kolo	Narodna	DA
Drmeš i arija	S. Leopold	DA
Bakine priče	A. Radivojević	DA
Šokački sastanak	B. Potočnik	DA
Malo bunjevačko kolo	Narodna	DA
Capriccio	A. Marković	NE
Čarobno jutro	K. Dražić	NE
Njemački ples	W. A. Mozart	NE
The Pink Panther	H. Mancini / T. Zlatić	NE
Over the rainbow	H. Arlen / Marinko Ergotić	NE
Ostala si uvijek ista	Ž. Sabol / Krunoslav Dražić	NE
Zar je voljeti grijeh	Z. Pupačić / G. Hlebec	NE

Na pitanje slušaju li folklornu glazbu u slobodno vrijeme 50 % ispitanika je odgovorilo potvrdno, a 91 % da sudjeluju u narodnim običajima koji sadržavaju folklornu glazbu.

5.7. Folklorni ansambl Matija Gubec

Dvije trećine ispitanika ovoga ansambla čine žene, a trećinu muškarci. Većina ispitanika se susrela s folklornom glazbom u osnovnoj školi. 92 % ispitanika odgovorilo je kako izvode folklornu glazbu. Izvode folklornu glazbu sa svih folklornih područja, ali najviše s područja središnje i sjeverozapadne Hrvatske. Ansambl folklornu glazbu najčešće izvodi vokalno-instrumentalno tako da plešu u paru, plešu u grupi, plešu u kolu, sviraju tradicionalne instrumente i sviraju u komornom sastavu. Svi ispitanici su naveli da ansambl ne izvodi umjetničke skladbe, a 50 % njih da mogu prepoznati folklorne elemente u umjetničkoj skladbi. Iako ih je pola reklo da može prepoznati folklorne elemente u skladbi niti jedan ispitanik nije odgovorio na pitanje koje elemente, a kao skladatelje u čijim skladbama se nalaze folklorni elementi naveli su Aleksandra Radivojevića i Lidiju Bajuk. 9 % ispitanika odgovorilo je da društvo izvodi aranžiranu folklornu glazbu što je čudno budući da vidimo u tablici da većinom izvode tu vrstu folklorne glazbe, a nisu mogli prepoznati folklorne elemente.

Tablica 7: Popis skladbi s repertoara (izbor) :

Naziv skladbe:	Glazbeno obradio:	Prisutnost folklornih elemenata:
Volim gajde, beg tambure troje	Zoran Jaković	DA
Molavski svati	Duško Topić	DA
Valpovačko kolo	Mario Pleše	DA
Pokraj Kupe vode ladne	Branko Ivanković	DA
Moslavački plesovi	Mario Pleše	DA
Tajnovitom Bilogorom	Branko Ivanković	DA
Oće lola oču ja	Astrid Pavletić	DA
Oj Korano rijeko najmilija	Astrid Pavletić i Marijan Šepac	DA
Igrajte nam japa	Branko Ivanković	DA
Splitski plesovi	Branko Šegović	DA
Evo j' mi kola koga je voja	Vido Bagur	DA
Ide kolo naokolo	Mario Pleše	DA
Rafski tanac	Ivica Ivanković	DA
Baška je' malo selo	Goran Knežević	DA
Lički plesovi	Ivica Ivanković	DA
Pod mostec	Marijan Šepac, Astrid Pavletić	DA
Plesovi Slavonije	Mario Pleše	DA
Korčulanski bali	Branko Ivanković	DA

Dvije trećine ispitanika reklo je da u slobodno vrijeme slušaju folklornu glazbu, a preferiraju izvornu folklornu glazbu. Svi ispitanici rekli su da sudjeluju u narodnim običajima koji sadržavaju folklornu glazbu. Svi su odgovorili da izvode folklorne plesove, najviše drmeš, polku, rašpu i đikalicu. Trećina ispitanika rekla je kako izvode koreografirane folklorne plesove, ali nisu naveli točno koje.

6. Rasprava i zaključci

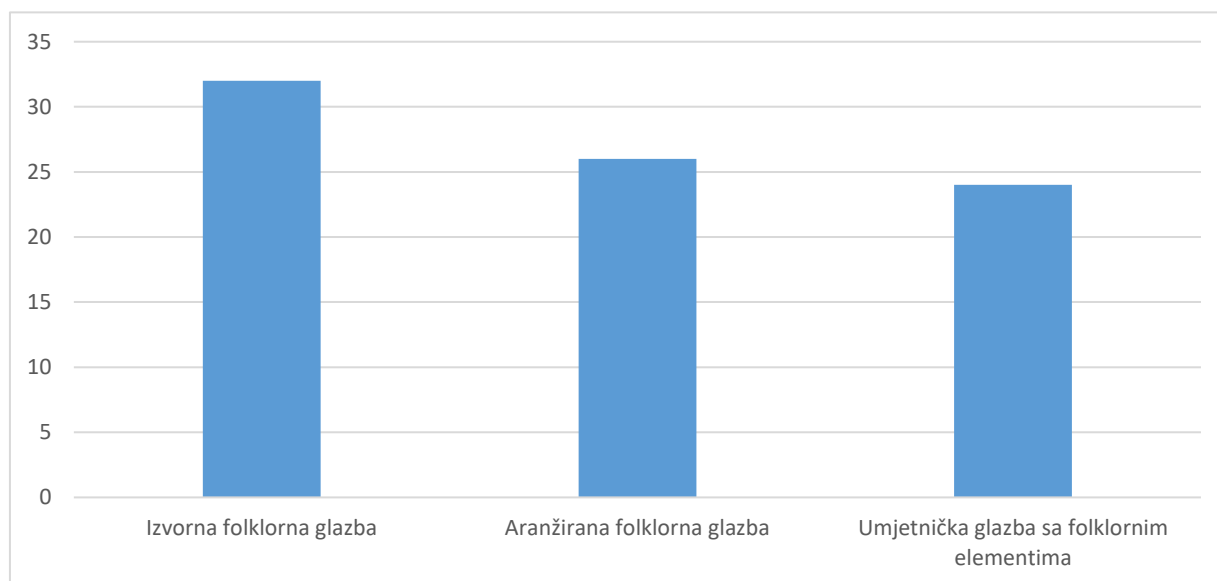
Za potrebe ovoga rada pristupilo se anketiranju članova karlovačkih društava. Ankete je ispunilo 107 osoba od čega je 20 % muškog, a 80 % ženskog roda. Na pitanje kada su se susreli s folklornom glazbom odgovorili su da je to bilo u osnovnoj školi ili u ranoj dobi, ali to nije značajno utjecalo na njihove kasnije glazbene preferencije budući da ne slušaju svi folklornu glazbu u slobodno vrijeme. 95 % ispitanika izjasnilo se da izvode folklornu glazbu pa iz toga možemo zaključiti da sva društva izvode folklornu glazbu te da je njihovi članovi prepoznaju. Kao što smo očekivali, sva društva izvode folklornu glazbu iz više folklornih područja u Hrvatskoj, a ne samo iz područja kojem pripadaju.

Tablica 8: Sastav ili formacije njegovanja folklornog izričaja

	FA Matija Gubec	FD Vuga	PHPD Zora	Chorus Carolostadien	VG Karlovčanke	PO grada Karlovca	Karlovački tamburaški orkestar
Solo pjevanje		X	X	X	X		
Pjevanje u vokalnom sastavu		X			X		
Zborsko pjevanje			X	X			
Sviranje u orkestru						X	X
Sviranje u komornom sastavu	X						X
Sviranje tradicionalnih instrumenata	X						X
Ples u paru	X						
Ples u grupi	X						
Ples u kolu	X						

Folklorna glazba u Karlovcu izvodi se u raznim sastavima ili formacijama. Zanimljivo je da sva društava osim FA Matija Gubec izvode umjetničke skladbe, i da većina ispitanika (84 %) rekla je kako može prepoznati folklorne elemente u umjetničkoj skladbi, a Emil Cossetto je jedini skladatelj kojeg su članovi više društava spomenuli kao onoga u čijim skladbama prepoznaju folklorne elemente. Velika većina ispitanika (96 %) osim FA Matija Gubeca i Puhačkog orkestra grada Karlovca (21 %) rekli su da izvode aranžiranu folklornu glazbu. Isto tako naveli su kako znaju prepoznati folklorne elemente u skladbama, ali kada su trebali navesti koji su to elementi, velik dio ispitanika nije odgovorio ili je odgovorio pogrešno. Na pitanje slušaju li folklornu glazbu u slobodno vrijeme 39 % ispitanika odgovorilo je potvrdno a najviše su članovi FA Matija Gubec i FD Vuga.

Graf 1: Preferencija oblika folklorne glazbe

Ispitanici podjednako preferiraju izvornu folklornu glazbu, aranžiranu folklornu glazbu i umjetničku glazbu s folklorenim elementima, što pokazuje da se folklorna glazba neće izgubiti ili zaboraviti. Velika većina članova (84 %) u blagdansko vrijeme sudjeluje u narodnim običajima koji sadržavaju folklornu glazbu osim članova Puhačkog orkestra grada Karlovca (11 %) što je bilo i očekivano jer oni najmanje i izvode folklornu glazbu.

Temeljem istraživanja povijesti (izbora) društava i provedenih anketa možemo zaključiti da je folklor duboko utkan u društvima grada Karlovca. To potvrđuje činjenica da sva odabrana društva izvode folklorne skladbe i skladbe koje sadrže folklorne elemente. Članovi odabranih društava su se izjasnili kako najviše preferiraju izvornu folklornu glazbu, što nas je malo iznenadilo, ali i potvrdilo da će se folklorna glazba i dalje biti dio kulture grada Karlovca. Iz istraživanja prva hipoteza jesu li se sadašnji amateri susreli s folklorenom glazbom u ranoj dobi potvrđuje, jer je 97% članova društava reklo da su se susreli s folklorenom glazbom u osnovnom školi ili u ranije. Nadalje možemo konstatirati da se druga hipoteza u kojoj očekujemo da amaterski glazbenici koji izvode folklornu glazbu mogu prepoznati folklorne elemente u skladbama djelomično potvrđuje jer u anketama prevladavaju točni odgovori, ali ima i krivih odgovora ili nema odgovora. Treća hipoteza u kojoj smatramo da će članovi društava znati barem jednu skladbu koja sadrži folklorne elemente i skladatelja se djelomično potvrđuje jer je 80 % ispitanika dalo odgovor na to pitanje.

Također, možemo konstatirati da se četvrta hipoteza u kojoj očekujemo da se u gradu Karlovcu folklorna glazba njeguje u svim sastavima i oblicima koji postoje potvrđuje, jer svako društvo na drugačiji način njeguje folklornu glazbu, te se tako izvodi u svim sastavima i oblicima.

7. Sažetak

U ovome radu prikazan je nastanak i razvoj bogatog amaterskog glazbenog djelovanja u gradu Karlovcu od samog nastanka do 1948. godine. Nakon toga nalazi se odjeljak koji govori posebno o zborovima, pjevačkim društvima, tamburaškim orkestrima, puhačkim orkestrima i folklornim ansamblima u Karlovcu. Iako je Karlovac mali grad, ima bogato amatersko glazbeno djelovanje. U gradu se nalazi puno društava koja su ostvarila velike uspjehe i koja su nastupala diljem svijeta. Zajedničko im je da su se svi razvijali zadnjih pedesetak godina, a zajednički problem društvima je financijska potpora, pronalazak prostora i pomlađivanje svojih članova. Nakon toga nalazi se odjeljak koji govori o društvima iz Karlovca koji su članovi Hrvatskog sabora kulture (Prvo pjevačko društvo Zora, Chorus Carolostadien, Folklorna družina Vuga, Vokalna grupa Karlovčanke, Puhački orkestar grada Karlovca, Karlovački tamburaški orkestar i Folklorni ansambl Matija Gubec). Za potrebe ovoga rada provedeno je anketiranje članova navedenih društava o njihovim susretima s folklorom. Saznajemo da se većina njih susrela s folklornom glazbom vrlo rano, ali da to nije značajno utjecalo na njihove glazbene preferencije budući da danas izvode drugačije stilove glazbe. Sva društva izvode folklornu glazbu iz više folklornih područja u Hrvatskoj te izvode folklornu glazbu u svim sastavima i oblicima koji postoje. Saznali smo i da sva društva osim FA Matije Gubeca izvode i umjetničke skladbe, a da najviše prepoznaju E. Cossetta kao skladatelja u čijim se skladbama nalaze folklorni elementi. 84 % ispitanika reklo je kako bi znali prepoznati folklorne elemente u skladbama, ali kada su ih trebali nabrojati često puta se ispostavilo da to nije bilo tako. 39 % ispitanika sluša folklornu glazbu i u slobodno vrijeme, a podjednako preferiraju izvornu folklornu glazbu, aranžiranu folklornu glazbu i umjetničku glazbu s folklornim elementima. Članovi Puhačkog orkestra grada Karlovca najmanje slušaju folklornu glazbu i najmanje sudjeluju u narodnim običajima koji sadržavaju folklornu glazbu, dok većina ostalih društava sudjeluje.

8. Summary

This thesis shows the creation and the development of the rich amateur music activity in Karlovac from the date of its beginning since 1948.

After that, there is the paragraph about choirs, glee clubs, tamburitza orchestras, wind orchestras and folklore ensembles in Karlovac.

Although Karlovac is a small town, it has a rich amateur music activity. There are many associations which have made great successes and have performed all around the world.

What they have in common is that all of them have developed for the last fifty years, and the same issue they have had is financial support, finding place for rehearsals and the rejuvenation of their members.

After that, there is the paragraph about associations from Karlovac that are members of Croatian Culture Parliament (The First Glee Club Zora, Chorus Carolostadien, Folklore Essembles Vuga, Vokal Group Karlovčanke, Wind Orchestra Karlovac, Karlovac Tamburitza Orchestra and Folklore Ensemble Matija Gubec.)

For this thesis, there have been carried out the survey with the members of esembles mentioned above about their folklore knowledge. We have found out that many of them had been introduced to folklore music in their early age, but it didn't influenced their music preferances much significantly because today they playe different music genres. All these esembles play folklore music from many different folklore areas in Croatia and they play folklore music in all kind of groups and styles that exist. We have also found out that all esembles except Folklore Esemble Matija Gubec also perform compositions that are works of art and that they recognize E.Cossetto well as a composer whose compositions are impregnate with folklore elements.

84 % of the interviewed people said that they can recognize folkore elements in compositions, but they can't enumerate them. 39 % of the interviewed people listen to folklore music in their free time, they prefere native folklore music, arranged folklore music and artwork music with folklore elements almost the same.

Who the least listens to folklore music and almost doesn't participate in folk customes which contais folklore music are the members of Wind Orchestra Karlovac.

9. Prilozi

Anketa - Folklorni elementi u amaterskim društvima Karlovca

1. Kojeg ste spola: (Zaokruži) M – Ž

2. Kad ste se prvi puta susreli s folklornom glazbom?

3. Kojem amaterskom društvu pripadate?

4. Izvodite li folklornu glazbu? (Zaokruži) DA – NE

5. Ako da, kojeg područja? (Zaokruži)

- a) Međimurje i Podravina
- b) Središnja i sjeverozapadna Hrvatska
- c) Slavonija
- d) Baranja i Srijem
- e) Gorska Hrvatska
- f) Istra i Kvarner
- g) Dalmacija

6. U kojem sastavu ili obliku negujete folklorni izričaj u svojem društvu? (Zaokruži)

- solo pjevanje
- pjevanje u vokalnom sastavu
- zborsko pjevanje
- sviranje u orkestru
- sviranje u komornom sastavu
- sviranje tradicionalnih instrumenata
- ples u paru
- ples u grupi
- ples u kolu.

7. Koju vrstu folklorne glazbe izvodite? (Zaokruži)

vokalnu instrumentalnu vokalno-instrumentalnu

8. Izvodite li umjetničke skladbe? (Zaokruži) DA – NE

9. Možete li prepoznati folklorne elemente u umjetničkoj skladbi? (Zaokruži)

DA – NE

10. Ako da, kod kojeg skladatelja i u kojoj skladbi? (može i više skladbi)

11. Ako da, navedite koje folklorne elemente prepoznajete:

12. Izvodite li aranžiranu folklornu glazbu? (Zaokruži) DA – NE

13. Ukoliko izvodite aranžiranu, koji elementi ostaju prepoznatljivi kao folklorni elementi?

14. Slušate li folklornu glazbu u slobodno vrijeme? (Zaokruži) DA – NE

15. Preferirate li: (Zaokruži)

a) izvornu

b) aranžiranu folklornu glazbu

c) umjetničku s folklornim elementima?

16. Sudjelujete li u blagdansko vrijeme u narodnim običajima koji sadržavaju folklornu glazbu? (Zaokruži) DA – NE

Za plesače:

17. Izvodite li izvorne folklorne plesove? (Zaokruži) DA – NE

18. Ako da: koje?

19. Izvodite li koreografirane folklorne plesove? (Zaokruži) DA – NE

20. Ako da: koje?

10. Literatura

1. Arhiv. Zajednica amaterskih kulturnih umjetničkih društava Karlovačke županije: dokumentacija
2. Benić, S. (2001.) *Puhački orkestar grada Karlovca*. Karlovac: Puhački orkestar grada Karlovca
3. Božičević, Ivan (r. 1968.) kazivao je dana 13. ožujka 2019. u Karlovcu
4. Buble, N. (2014.) Dalmatinska klapa i klapska pjesma u suvremenosti. U: Jelavić, D. (eds). *Ocjena stanja mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatski sabor kulture.
5. Guljin, D. (2002) *Šibenska narodna glazba*. Šibenik: Gradska knjižnica Juraj Šižgorić.
6. Gradsko kazalište Zorin dom, URL:
http://www.zorin-dom.hr/programska_djelatnost/phpd_zora/o_php_d_zora
7. Jerković, J. (2014.) Obilježja i putevi Hrvatskog pjevačkog amaterizma. U: Jelavić, D. (eds). *Ocjena stanja mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatski sabor kulture.
8. Leopold S. (2014.) Tamburaški amaterizam u Hrvatskoj danas: stanje i potrebe. U: Jelavić, D. (eds). *Ocjena stanja mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatski sabor kulture.
9. Majetić. G. (2012.) *Karlovačko amatersko kulturno stvaralaštvo 1948.-2008*. Karlovac: Zajednica organizacija amaterskih kulturnih djelatnosti.
10. Majetić. G (2017.) *Karlovačka tamburaška čarolija*. Karlovac: Karlovački tamburaški orkestar.
11. Marošević. G. (2008.) *Glazba četiriju rijeka*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, Hrvatsko muzikološko društvo.
12. Moškun Štefanac, I. (2016.) *Brošura*. Karlovac: FA Matija Gubec.
13. Ponoš, S. (2019.) *Prvo pjevačko društvo Zora Karlovac u novom tisućljeću 2008. - 2018*. Karlovac. Prvo hrvatsko pjevačko društvo Zora.
14. Sremac, S (2014.) Folklorni amaterizam u Hrvatskoj 2014. godine: stanje i potrebe. U: Jelavić, D. (eds). *Ocjena stanja mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatski sabor kulture.

15. Vulelija, Š. (2014.) Amaterski puhački orkestri u Hrvatskoj (1977.-2014.). U: Jelavić, D. (eds). *Ocjena stanja mogućnosti unapređenja kulturno-umjetničkog amaterizma u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Hrvatski sabor kulture.

16. ZAKUD Karlovačke županije, URL:

http://www.zakud-kazup.hr/?page_id=457, pristupljeno: 15.4. 2019.

17. ZAKUD Karlovačke županije, URL:

http://www.zakud-kazup.hr/?page_id=494 pristupljeno: 15.4. 2019.